

Jaarverslag Faunafonds

2006

Faunafonds

Inhoudsopgave

Voorwoord / 1

1. Het Faunafonds

- 1.1. Inleiding / 2
- 1.2. Missie en strategie / 2
- 1.3. Beleid ten aanzien van tegemoetkomingen / 3
- 1.4. Werkwijze van het Faunafonds / 3
 - 1.4.1. Aanvragen / 3
 - 1.4.2. Bezwaar en beroep / 4
 - 1.4.3. Financiering / 5

2. 2006 in vogelvlucht

Belangrijkste prestaties

- 2.1. Bestuur / 6
- 2.2. Beleid / 7
- 2.3. Wet- en regelgeving / 7
- 2.4. Bedrijfsvoering / 7
- 2.5. Financiën / 8

3. Uitvoering Kerntaken

- 3.1. Verzoekschriften faunaschade / 9
 - 3.1.1. Verleende tegemoetkomingen in de schade door beschermde soorten / 9
 - 3.1.2. Bezwaarschriften / 11
 - 3.1.3. Beroepschriften / 11
 - 3.1.4. Klachten / 11
 - 3.1.5. Eenjarige ganzenopvangovereenkomsten V_gans / 12
 - 3.1.6. Experimenten Ganzen op zware klei / 13
- 3.2. Adviezen aan de Minister van LNV / 14
- 3.3. Adviezen aan de colleges van gedeputeerde staten / 15
- 3.3. Onderzoek en voorlichting / 16
 - Overige taken van het Faunafonds / 20

4. Bedrijfsvoering

- 4.1. secretariaat / 22
- 4.2. Projectorganisatie Ganzenopvang 2005/2006 / 22
- 4.3. Informatisering en automatisering / 22
- 4.4. Communicatie / 22
- 4.5. Aanbesteding faunaschadetaxaties / 22

5. Sociaal Jaarverslag

- 5.1. Personeel / 24
- 5.2. Arbeidsomstandigheden / 24
- 5.3. Bedrijfshulpverlening / 24
- 5.4. Ondernemingsraad / 24
- 5.5. Personeelsvereniging MELADO / 24

6. Jaarrekening en accountantsverklaring

- 6.1. Balans per 31 december 2006 / 25
- 6.2. Staat van baten en lasten over het jaar 2006 / 26
- 6.3. Grondslagen voor de financiële verslaggeving / 27
- 6.4. Toelichting op de balans per 31 december 2006 / 28
- 6.5. Niet uit de balans blijvende verplichtingen / 30
- 6.6. Toelichting op de staat van baten en lasten over het jaar 2006 / 30
- 6.7. Accountantsverklaring / 36

Bijlage 1:

Samenstelling Bestuur Faunafonds in 2006 / 37

Bijlage 2:

Samenstelling secretariaat Faunafonds 2006 / 37

Voorwoord

Ganzen, ganzen, ganzen! Wat een vogelpracht boven en op ons land. Niet alleen in de traditionele gebieden als Friesland en de Hollanden, nee, heel ons land raakt in de ban van deze vogels. Velerlei soorten en maten. De recreant en vogelspotter genieten van de enorme vluchten overwinterraars en de uit hun schuilhoek tevoorschijn komende moedergans met haar schattige jongen. Hoe kan zoiets moois dan toch tot zorgen leiden, tot politiek debat, tot redelijk ingewikkelde regelingen? Zouden het er dan niet alleen veel zijn, maar soms ook te veel? Hoe het ook zij, het bestuur van het Faunafonds en de medewerkers hadden het er afgelopen jaar maar druk mee.

En er zijn meer diersoorten die de aandacht opeisen, zeker als ze schade toebrengen aan landbouwgewassen en landbouwhuisdieren. Die aandacht krijgen ze ruimschoots. Soms in het onderzoek, vaak in schadebepalingen en -betalingen, niet zelden in de aandacht van publiek, van de media, van belangengroeperingen. Dat is een goede zaak. Het is fijn te constateren, dat de aandacht voor dieren toeneemt. Dat wellicht het evenwicht niet altijd gevonden of bewaard wordt, hoort bij zo'n ontwikkeling.

Ook voor het Faunafonds is het van belang om het evenwicht te vinden en te bewaren. Naar mijn mening slagen we daar in het algemeen best redelijk in. Ook de reacties van de overheid, van de belangenorganisaties en betrokkenen wijzen in die richting. Het kan altijd beter. Daar gaan we ook voor. Het is de ambitie van het bestuur en de medewerkers om verantwoord de belangen af te wegen, om een tegemoetkoming in de schade te betalen, waar dat redelijk is, om nog meer te weten te komen over preventieve maatregelen, die er echt toe doen.

We kunnen terugzien op een jaar waarin weer veel is gebeurd, zowel op het gebied van regelgeving, van overleg en communicatie, van onderzoek en van schadewesties. Dankzij de medewerking van velen op velerlei terrein en zeker dankzij de inzet van het bestuur, de secretaris en alle medewerkers/sters in en buiten

Dordrecht werd 2006 een succesvol jaar. Het Faunafonds heeft een gewaardeerde plek verworven. Dat schept verplichtingen. Die willen we ook in de toekomst aangaan.

Servaas Huys
voorzitter

1 Het Faunafonds

2

1.1. Inleiding:

De rol van het Faunafonds bij het beheer van de Nederlandse fauna.

In Nederland is de bescherming van planten- en diersoorten geregeld in de Flora- en faunawet. Deze wet is op 1 april 2002 in werking getreden en bevat bepalingen die voorheen waren opgenomen in de Jachtwet, de Vogelwet, de Natuurbeschermingswet en de wet bedreigde uitheemse diersoorten. Hoewel de wet in de eerste plaats een beschermingswet is, zijn in de wet ook bepalingen over de jacht (benutting van diersoorten) opgenomen. Een ander belangrijk hoofdstuk in de wet is het beheer en de bestrijding van schade door bij deze wet beschermde dieren. Bij dit onderwerp spelen drie organisaties een grote rol. In de eerste plaats de colleges van gedeputeerde staten. Grondgebruikers kunnen als beschermde dieren belangrijke schade (dreigen) toe te brengen aan landbouwgewassen en er geen andere bevredigende oplossing voor handen is een ontheffing aanvragen om ter ondersteuning van de verjaging enkele van de dieren, die de schade veroorzaken, te doden. Het Faunafonds is het wettelijk adviesorgaan voor de colleges van gedeputeerde staten van de provincies. In de Flora- en faunawet is in artikel 68 bepaald dat alvorens gedeputeerde staten een ontheffing kunnen verlenen, het Faunafonds moet worden gehoord omtrent de aanvraag en de eventuele ontheffingverlening. De wetgever heeft deze wettelijke adviestaak aan het Faunafonds opgedragen om zoveel mogelijk landelijk een éénzelfde ontheffingenbeleid te voeren. In 2006 heeft het Faunafonds in totaal 225 adviezen aan gedeputeerde staten uitgebracht. In hoofdstuk 3.3 is een tabel opgenomen waarin per provincie dit aantal is uitgesplitst. Daarnaast dienen gedeputeerde staten ontwerp Faunabeheerplannen, alvorens zij deze goedkeuren voor een wettelijk advies aan het Faunafonds voor.

Voorts spelen in dit verband de Faunabeheereenheden in de provincies een belangrijke rol. De Faunabeheereenheid is het provinciale orgaan dat verantwoordelijk is voor een planmatig beheer van diersoorten.

Faunabeheereenheden doen regelmatig een beroep op de kennis en de deskundigheid van het Faunafonds bij het opstellen van provinciale/regionale faunabeheerplannen.

Als derde orgaan moet het Faunafonds zelf worden genoemd als orgaan dat zelfstandig belangrijke invulling geeft in het Nederlandse faunabeleid. Het Faunafonds zelf is een per 1 april 2002 ingesteld zelfstandig bestuursorgaan dat op verzoek een tegemoetkoming in de schade die dieren behorende tot beschermde inheemse soorten aan bedrijfsmatig geteelde landbouwgewassen of bedrijfsmatig gehouden landbouwhuisdieren kan verlenen. De leden van het bestuur van het Faunafonds zijn afkomstig uit kringen van de landbouw, de jacht en natuurbescherming en zijn deskundig ten aanzien van het beheer van soorten en het bestrijden van schade. In het bestuur hebben voorts zitten een persoon uit kringen van de wetenschap met deskundigheid ten aanzien van gedragsecologie en een persoon afkomstig uit kringen van de dierenbescherming met deskundigheid ten aanzien van dierenwelzijn. Het bestuur staat onder leiding van een onafhankelijk voorzitter. Het Faunafonds stelt jaarlijks een begroting op en publiceert een jaarrekening en jaarverslag. Naast het verlenen van tegemoetkomingen in de schade heeft het Faunafonds een belangrijke adviserende taak voor de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, verricht het Faunafonds onderzoek en geeft voorlichting over maatregelen ter voorkoming en beperking van schade door dieren behorende tot beschermde soorten.

1.2. Missie en strategie:

De kerntaken van het Faunafonds zijn:

- het bevorderen van maatregelen ter voorkoming en bestrijding van schade door dieren behorende tot beschermde inheemse soorten;
- het in daarvoor in aanmerking komende gevallen op verzoek verlenen van een tegemoetkoming in de schade die dieren behorende tot beschermde inheemse soorten hebben veroorzaakt aan bedrijfs-

matig geteelde landbouwgewassen of bedrijfsmatig gehouden landbouwhuisdieren;

- het doen van onderzoek en geven van voorlichting omtrent maatregelen ter voorkoming en beperking van schade door dieren;
- het op verzoek geven van adviezen aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en aan de colleges van gedeputeerde staten over aan hen bij wet opgedragen taken.

Uitgangspunt bij deze taken is deze op een rechtmatige en doelmatige wijze worden uitgevoerd en dat de kwaliteit van de beslissingen en de adviezen (inhoudelijk als ook juridisch-procedureel) hoog is.

Kernbegrippen die als leidraad dienen bij de invulling van de taken van het Faunafonds als organisatie en de vormgeving van de werkprocessen zijn: deskundigheid, betrouwbaarheid, transparantie, klantgerichtheid, maar wel met behoud van onafhankelijkheid, bedrijfsmatigheid, pro-actief handelen en maatschappelijke aanvaardbaarheid.

1.3. Het beleid ten aanzien van het verlenen van tegemoetkomingen

In de wet is bepaald dat een tegemoetkoming in de schade door dieren behorende tot een beschermde inheemse soort slechts wordt verleend aan een belanghebbende, indien die schade redelijkerwijs niet of niet geheel te zijnen laste behoort te blijven. De tegemoetkoming wordt naar billijkheid bepaald. In 2002 heeft de toenmalige Staatssecretaris van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit het bestuur van het Faunafonds verzocht in overeenstemming met haar als mede met de colleges van gedeputeerde staten van de provincies beleidsregels op te stellen, (de Regeling vaststelling schadevergoeding Faunafonds), met inachtneming waarvan het Faunafonds op verzoeken voor een tegemoetkoming in de schade door beschermde inheemse soorten zal beslissen. De regeling alsmede de wijzigingen daarop worden gepubliceerd in de Staatscourant.

In deze regeling is tot op detailniveau vastgelegd op welke wijze een verzoekschrift faunaschade bij het bestuur moet worden ingediend, aan welke voorwaarden moet zijn voldaan om voor een tegemoetkoming in de schade in aanmerking te komen en in welke gevallen op voorhand reeds is bepaald dat geen tegemoetkoming in de schade zal worden verleend. Inmiddels zijn onderdelen van de regeling ter toetsing aan de rechter voorgelegd. De rechter heeft in de tot op heden aan hem voorgelegde gevallen steeds geoordeeld dat de beleidsregels van het Faunafonds de rechterlijke toets kunnen doorstaan.

1.4. Werkwijze van het Faunafonds

1.4.1. *Het aanvragen van een tegemoetkoming in de schade door dieren behorende tot beschermde inheemse soorten*

Een verzoek voor een tegemoetkoming in de schade welke dieren behorende tot beschermde inheemse diersoorten aan bedrijfsmatig geteelde gewassen of bedrijfsmatig gehouden landbouwhuisdieren hebben veroorzaakt, moet **binnen zeven dagen nadat de grondgebruiker schade van enige omvang heeft geconstateerd**¹, op een door het bestuur vastgesteld formulier worden ingediend. Dit formulier is verkrijgbaar bij het LNV-loket, maar kan ook worden gedownload van de website van het Faunafonds. Nadat de aanvrager het formulier heeft ingevuld wordt het gezonden naar de Dienst Regelingen te Dordrecht. Bij deze dienst wordt het verzoekschrift ingevoerd in het geautomatiseerde bestand van het Faunafonds. De aanvrager krijgt een bevestiging van de ontvangst van zijn aanvraag. Indien de aanvraag niet compleet is ontvangt de aanvrager daarvan eveneens bericht en wordt hem een termijn gesteld waarbinnen hij de aanvraag dient te completeren. Na het invoeren van het verzoekschrift wordt het verzoekschrift ter beoordeling overgedragen aan het secretariaat van het Faunafonds.

¹ In 2006 heeft het bestuur besloten dat stingenter de hand moet worden gehouden aan de termijn voor het indienen van verzoekschriften. In 2005 is met een tweetal mailings aan grondgebruikers aangekondigd dat met ingang van 1 januari 2006 de termijn van indiening strenger zal worden nageleefd.

Bij de eerste beoordeling wordt vastgesteld of de aanvraag aan de voorwaarden, zoals opgenomen in de regeling, voldoet. Is dat niet het geval dan ontvangt de aanvrager direct een beslissing op zijn aanvraag en wordt zijn aanvraag met redenen omkleed afgewezen. Voldoet de aanvraag wel aan de voorwaarden van de regeling dan wordt aan het taxatiebureau, in wiens werkgebied de percelen waarop de schade is aangericht zijn gelegen, opdracht verleend de schade te taxeren. Afhankelijk van het moment waarop het verzoek voor de tegemoetkoming wordt ingediend brengt de taxateur één of meerdere keren een bezoek aan het perceel en beschouwt het beschadigde gewas. In beginsel zal de taxateur binnen acht dagen nadat het verzoekschrift bij het Faunafonds is ontvangen een eerste bezoek aan het beschadigde perceel brengen. Tijdens dat bezoek zal de taxateur onder meer onderzoeken of de door de grondgebruiker op het verzoekschrift vermelde dier-soort(en) ook daadwerkelijk zijn voor de veroorzaakte schade. Daarnaast zal hij op het schadeperceel één of meerdere referentieplekken (plekken waar het gewas niet is beschadigd) vaststellen. Vervolgens spreekt de taxateur met de grondgebruiker af dat deze de taxateur kort voor het oogsttijdstip zal inlichten omtrent de oogstdatum. Enkele dagen voor de geplande oogstdatum brengt de taxateur een laatste bezoek aan het schadeperceel en stelt hij de schadeomvang definitief vast. Van deze schadevaststelling ontvangt de aanvrager een bevestiging. De aanvrager heeft vervolgens acht dagen de gelegenheid om bij het Faunafonds te reclameren omtrent de omvang en de hoogte van de vastgestelde schade. Maakt de grondgebruiker van dat recht gebruik dan worden zijn opmerkingen voor advies doorgezonden naar het betreffende taxatiebureau. Het advies van het taxatiebureau wordt na ontvangst ter kennisneming aan de aanvrager van de tegemoetkoming gezonden. Daarna wordt zo spoedig mogelijk de beslissing op de aanvraag voorbereid en genomen. Het streven is erop gericht dat binnen zes weken, nadat het secretariaat het taxatierapport heeft ontvangen, de beslissing naar de aanvrager wordt verzonden en een te verlenen tegemoetkoming in de schade is bijgeschreven op de bankrekening van de aanvrager.

Een enigszins afwijkende werkwijze wordt gehanteerd bij verzoekschriften, waarin een tegemoetkoming wordt gevraagd in de schade door dassen, reeën, damherten, edelherten of wilde zwijnen en schade door vossen aan landbouwhuisdieren. In al deze gevallen krijgt de consulent van het Faunafonds, in wiens werkgebied de schade is gemeld, het verzoek een veldbezoek te brengen. In voorkomend geval heeft de consulent de bevoegdheid gelijktijdig de omvang van de schade vast te stellen, als deze lager is dan € 1000. Wordt dit bedrag overschreden dan wordt alsnog een taxatieopdracht verleend aan het taxatiebureau uit wiens werkgebied de schade wordt gemeld. Ook als de consulent de schade vaststelt heeft de aanvrager de mogelijkheid daartegen een reclame in te stellen.

Verzoekschriften waarin de schade is vastgesteld op een bedrag lager dan € 5000 worden door de secretaris in mandaat afgedaan. Verzoekschriften met een vastgesteld schadebedrag hoger dan € 5000 worden maandelijks aan het bestuur van het Faunafonds ter beoordeling voorgelegd.

Leidt een verzoekschrift tot betaling van een tegemoetkoming dan wordt de Dienst Regelingen verzocht de betaling te verrichten en ontvangt de aanvrager daarvan bericht. Wordt een verzoek om een tegemoetkoming in de schade afgewezen, dan ontvangt de aanvrager een gemotiveerde beslissing, waartegen hij bezwaar en beroep kan instellen.

1.4.2. Bezwaar en beroep

Indien een aanvrager van een tegemoetkoming in de schade het niet eens is met de beslissing die hij van het Faunafonds op zijn aanvraag heeft ontvangen, dan kan hij daartegen een bezwaarschrift indienen bij het bestuur van het Faunafonds. Bezwaarde ontvangt een ontvangstbevestiging en een mededeling dat zijn bezwaarschrift voor advies wordt voorgelegd aan de Afdeling Recht en Rechtsbescherming van de Dienst Regelingen in Den Haag. Gelijktijdig ontvangt bezwaarde de mededeling dat het enige maanden kan duren voordat op zijn bezwaarschrift wordt beslist. Het

bezwaarschrift wordt vervolgens, voorzien van de zienswijze van het secretariaat op het bezwaarschrift, doorgezonden naar de Afdeling. Deze afdeling organiseert een hoorzitting waar bezwaarde in de gelegenheid wordt gesteld zijn bezwaren nader toe te lichten. De hoorzittingen worden altijd bijgewoond door de coördinator faunazaken of bij diens afwezigheid door een andere medewerker van het Faunafonds. Deze is tijdens de hoorzitting in de gelegenheid de in primo genomen beslissing toe te lichten. Aan de hand van het dossier en hetgeen tijdens de hoorzitting naar voren is gebracht stelt de Afdeling een advies voor het bestuur van het Faunafonds op in de vorm van een concept-beslissing op bezwaar. De concept-beslissing op bezwaar wordt aan het Faunafonds voorgelegd en indien het bestuur zich daarin kan vinden, door de voorzitter van het Faunafonds ondertekend.

Als een aanvrager het niet eens is met de beslissing op zijn bezwaarschrift dan staat hem de gang naar de rechter tot wiens rechtsgebied de woonplaats van de aanvrager behoort, open en in tweede instantie hoger beroep bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

1.4.3. Financiering

De bekostiging van de te verlenen tegemoetkomingen alsmede de kosten van het secretariaat van het Faunafonds worden gefinancierd door de beleidsverantwoordelijke directie van het Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Indien de reden voor de verlening van de tegemoetkoming in de schade is gelegen in zogenoemd "eigen beleid" van de desbetreffende provincie, bijvoorbeeld omdat de provincie om haar moverende redenen geen ontheffing voor aan verjaging ondersteunend afschot kan of wil verlenen, dan wordt de tegemoetkoming doorbelast aan die betreffende provincie.

De kosten van onderzoek en voorlichting door het Faunafonds worden bekostigd uit de bijdrage die jachtakehouders jaarlijks ten behoeve van het Faunafonds verplicht zijn af te dragen en die via het Ministerie van

Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit aan het Faunafonds ter beschikking worden gesteld.

2 2006 in vogelvlucht

6

Belangrijkste prestaties

2.1. Bestuur

Auditcommissie.

Het bestuur heeft besloten een financiële commissie in te stellen, die de ontwikkelingen van het Faunafonds op financieel gebied nauwgezet volgt en vervolgens aan het bestuur rapporteert. De commissie bestaat uit de leden H. Slijkhuis, J. Schellekens en S. Huys; zij doet haar werkzaamheden in overleg met de secretaris. De commissie is ook betrokken bij het verantwoording afleggen over de jaarstukken bij de directeur LNV.

Commissie Onderzoek Faunafonds.

Het Faunafonds kent al enige jaren een Onderzoekcommissie. Hierin zitten de leden G. Alferink, H. Slijkhuis, R. Foppen.

Deze commissie bereidt de onderzoeksvragen en voorstellen voor ten behoeve van het bestuur. In 2005 heeft de commissie zich vooral gericht op de opstelling van het Meerjarenonderzoeks-programma Faunafonds. Sinds zijn indiensttreding voert de coördinator onderzoek van het Faunafonds het secretariaat van deze Commissie. In hoofdstuk 3.4 wordt uitvoering verslag gedaan van de activiteiten van de commissie.

Vergaderingen.

Het Faunafonds vergadert maandelijks, doorgaans op de eerste donderdag van de maand, meestal in Kasteel Groeneveldt te Baarn; soms "op locatie", wanneer bijvoorbeeld aansluitend een werkbezoek van het bestuur is gepland. Zo werd in 2006 een bezoek gebracht aan het kantoor van SOVON te Beek-Ubbergen. Dit onderzoeksinstituut heeft in opdracht van de Minister van LNV een onderzoek gedaan naar de ontwikkelingen rond het fenomeen overzomerende ganzen. Tijdens het bezoek is informatie verkregen omtrent de voortgang van het onderzoek. Tijdens de oktobervergadering die in Arnhem is gehouden, is kennisgenomen van de problematiek rondom de edelherten in de robuuste verbindingen. In aanwezigheid van de verantwoordelijk gedeputeer-

de, de heer H. Keereweer zijn de verschillende opties met betrekking tot de schade door edelherten besproken.

Rooster van Aftreden:

In februari 2006 heeft het bestuur een voorstel voor een Rooster van Aftreden vastgesteld en ter accordering aan de Directeur Natuur van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit voorgelegd. Vervolgens is over de invoering van het rooster een discussie met het departement ontstaan, die er uiteindelijk toe heeft geleid dat de Minister een voorstel tot wijziging van de Flora- en faunawet aan de Kamer heeft voorgelegd. Als de wijziging wordt aangenomen wordt het mogelijk dat bestuursleden die reeds een herbenoeming hebben voor een derde periode kunnen worden benoemd. Met die herbenoeming in derde termijn is het mogelijk het Rooster van Aftreden in te voeren zodat een in tijd gedifferentieerd aftreden en benoeming van nieuwe bestuursleden mogelijk wordt gemaakt.

Treasurystatuut:

Het in 2005 vastgestelde Treasurystatuut, waarin het beheer van de liquide middelen van het fonds wordt geregeld, heeft in dit verslagjaar zijn nut bewezen. De uitbetaling van de tegemoetkomingen in de schade worden weliswaar door de Dienst Regelingen verzorgd, maar er blijven nog tal van betalingen over die onder verantwoordelijkheid van het bestuur door medewerkers van het secretariaat worden verricht. Teneinde de verantwoordelijkheden van een ieder die bij de betalingen ten behoeve van het Faunafonds is betrokken, te verduidelijken is het Treasury statuut vastgesteld en gepubliceerd in de Staatscourant. In dat statuut is onder meer geregeld hoe de betalingen met behulp van een electronic banking system wordt geregeld, onder welke voorwaarde gelden voor langere termijn kunnen worden vastgelegd en welke personen welke verantwoordelijkheden hebben bij de regeling van het liquide middelenbeheer.

2.2. Beleid:

Tegemoetkomingen in de schade door woelratten.

Begin 2006 heeft het bestuur besloten eenmalig een tegemoetkoming te verstrekken aan fruittelers die in 2005 plotseling werden geconfronteerd met schade aan hun fruitbomen door de woelrat. In maart en april 2005 ontdekten met name fruittelers dat meerdere fruitbomen in de boomgaard een groeiachterstand vertoonden. Bij nader onderzoek bleek dat het wortelstelsel van die bomen nagenoeg geheel was verdwenen en dat de stam in de grond tot een potloodpunt was afgeknaagd. Deze vorm van schade duidt op vraatschade door woelratten. Ter voorkoming en bestrijding van deze schade stond de fruitteler slechts het aanvragen van een ontheffing voor het doden van woelratten bij het provinciaal bestuur open. Als middelen daarvoor kon de provincie het gebruik van vallen en klemmen alsmede het bestrijdingsmiddel Arvicolex bij ontheffing toestaan. In totaal hebben zo'n 85 fruittelers een verzoekschrift voor een tegemoetkoming in de schade door woelratten bij het bestuur ingediend. Het bestuur heeft besloten uitsluitend de fruittelers die in 2005 schade door woelratten hebben ondervonden en waarvan de schade voor de oogst van 2005 is vastgesteld voor een tegemoetkoming in aanmerking te laten komen. Grondgebruikers zijn door middel van een perspublicatie op de website van het Faunafonds daarvan op de hoogte gebracht. In totaal heeft het Faunafondsbestuur in 2006 een bedrag van € 715.239 aan grondgebruikers betaald als tegemoetkoming in de schade die woelratten aan fruitbomen hebben veroorzaakt. Na de sluitingsdatum zijn nog enkele verzoekschriften ontvangen doch deze zijn afgewezen.

2.3. Wet- en regelgeving:

Aanpassingen in het eigen risico:

In december 2005 heeft het bestuur beleidsregels gewijzigd. Bij die wijziging is besloten het eigen risico dat geldt bij een te verlenen tegemoetkoming in de schade vast te stellen op 5% van het getaxeerde bedrag met een minimum van € 250,00 per bedrijf per jaar. Daarvoor gold een zelfde eigen risico, echter dat werd berekend over elke aanvraag die een grondgebruiker

indiende. Naar aanleiding van een in de Tweede Kamer aangenomen motie heeft de Minister het bestuur verzocht het eigen risico te berekenen over alle aanvragen die een grondgebruiker per jaar bij het Faunafonds indient. De nieuwe berekeningswijze van het eigen risico is ingegaan per 1 januari 2006.

Termijn van aanvragen:

Het bestuur heeft in een tweetal mailings aan de grondgebruikers die in de jaren 2004 en 2005 een verzoekschrift hebben ingediend, meegedeeld dat het bestuur met ingang van 1 januari 2006 de termijn van indienen van een verzoekschrift stringenter zal controleren. Sinds de inwerkingtreding van de Flora- en faunawet op 1 april 2002 gold al een indieningstermijn van zeven dagen na het constateren van de schade. Die indieningstermijn werd niet in alle gevallen even strikt nageleefd. In een rechterlijke uitspraak werd de juistheid van de termijn van indienen nogmaals bevestigd, reden waarom het bestuur heeft besloten met ingang van 1 januari 2006 die termijn strikt te zullen naleven. Ter voorbereiding van aanvragers voor een tegemoetkoming in de faunashade heeft het bestuur geoordeeld dat aanvragers van deze aanscherping op de hoogte moesten worden gesteld. Ondanks de twee mailings zijn in de eerste maanden van 2006 een groot aantal verzoekschriften afgewezen op de grond dat het verzoekschrift niet binnen zeven dagen na het constateren van schade van enige omvang is ingediend. Bestuur

2.4. Bedrijfsvoering

Administratieve Organisatie:

In het verslagjaar is de administratieve organisatie (AO) van de werkzaamheden van het secretariaat van het Faunafonds verder uitgewerkt. In de AO is vastgelegd welke functionaris voor welke taken verantwoordelijk is en hoe de routing van bepaalde werkzaamheden verloopt. De AO is niet alleen voor nieuwe medewerkers van groot belang bij hun inwerkprogramma maar ook de accountant maakt graag gebruik van de AO bij de controle van de jaarrekening. In 2006 zijn enkele losse hoofdstukken geïntegreerd in de AO.

Aansturing taxatiebureau's:

Het Faunafonds heeft in 2002 een viertal taxatiebureau's verspreid over het land opdracht verleend de schade door beschermde inheemse diersoorten aan landbouwgewassen of gehouden landbouwhuisdieren vast te stellen. Deze taxatiebureau's staan onder leiding van een hoofd/eigenaar van het bureau. In vrijwel alle gevallen zijn de taxateurs op free lance basis voor het bureau werkzaam. Als het hoofd van het taxatiebureau een nieuwe taxateur voor het Faunafonds wenst te laten optreden wordt daarvan onder het overleggen van een curriculum vitae van de nieuw aan te stellen taxateur mededeling gedaan aan het Faunafonds. Het verzoek tot toelating wordt beoordeeld aan de hand van de kennis en de ervaring van de voorgestelde taxateur. Als het Faunafonds besluit de taxateur toe te laten dan ontvangt het hoofd van het taxatiebureau daarvan schriftelijk bericht. Teneinde de kennis en ervaring van de taxateurs op peil te houden organiseert het Faunafonds regelmatig scholingsbijeenkomsten voor de taxateurs. In het verslagjaar zijn drie bijeenkomsten met taxateurs gehouden.

Interne controle op de taxaties:

Het bestuur heeft besloten dat jaarlijks een aantal taxaties worden gecontroleerd door medewerkers/taxateurs van de Dienst Landbouw Voorlichting (DLV). Met deze dienst is afgesproken dat jaarlijks in zo'n honderdtal dossiers een controletaxatie door DLV wordt uitgevoerd. In 2006 zijn in 50 grasland, 15 akkerbouw en 10 fruitteeltdossiers controletaxaties uitgevoerd. Daarnaast zijn in 2006 nog 25 controletaxaties uitgevoerd in het kader van de ganzenopvangregeling V_Gans. De uitkomsten van de controletaxaties wezen uit dat in de meeste gevallen tot een nagenoeg zelfde taxatiebedrag werd gekomen en daar waar de uitkomsten afweken er een verklaring voor kon worden gevonden. De reden voor de afwijking was veelal een ander referentiepunt dat als uitgangspunt voor de schadevaststelling was gekozen.

Openbaarheid schadecijfers:

Begin 2006 is gestart met de openbaarmaking van de

schadegegevens over de jaren 2003 tot en met 2005. Aanstands nadat de gegevens op de website waren te raadplegen is het verzoek van de Faunabescherming ontvangen ook de oppervlakte en het uitbetaalde bedrag openbaar te maken. Nadat het bestuur zich over dit verzoek had gebogen is besloten ook die gegevens in de overzichten op te nemen.

Geografisch Informatie Systeem (GIS):

In vervolg op de activiteiten in dit kader heeft het bestuur het GIS-competence centre opdracht verleend een informatieanalyse uit te voeren naar de gevolgen van de invoering van het GIS in de bedrijfsvoering van het Faunafonds. Deze informatie analyse heeft er toe geleid dat het bestuur de noodzaak van de invoering van het GIS in de werkzaamheden van het secretariaat onderschrijft. Waar thans nog de administratie is geënt op de postcode kaart kan met GIS op perceelsniveau worden gewerkt. Naast dat dit systeem is voorgeschreven bij de schadevaststelling van de ganzenopvangovereenkomsten die in het kader van de SAN door de Dienst Regelingen worden afgesloten en waarvan onze taxateurs de schadecomponent vaststellen, biedt invoering van GIS ook veel voordelen bij het digitaal inwinnen van de verzoekschriften en het samenstellen van rapportages omtrent door inheemse fauna veroorzaakte schade.

2.5. Financiën

In 2006 zijn in totaal 4259 verzoekschriften Faunaschade ontvangen. In 2005 zijn 4839 verzoekschriften ontvangen. In 2006 is een bedrag van € 5.324.954 betaald aan tegemoetkomingen in de schade door beschermde inheemse diersoorten. In 2005 bedroeg het totaal bedrag aan tegemoetkomingen € 7.728.278, waarvan € 2.309.191 aan tegemoetkomingen voor schade door veldmuizen.

Voor een gedetailleerd overzicht van de financiën wordt volstaan te verwijzen naar de jaarrekening 2006 die als bijlage bij dit verslag is gevoegd.

3 Uitvoering kerntaken

3.1 Verzoekschriften voor een tegemoetkoming in de schade door dieren behorende tot beschermde inheemse diersoorten

In artikel 84 van de Flora- en faunawet is bepaald dat een belanghebbende die schade lijdt veroorzaakt door dieren behorende tot beschermde inheemse diersoorten aan landbouwgewassen, vee, bossen of bedrijfsmatige visserij en die in redelijkheid niet tot zijn risico dient te blijven zich tot het Faunafonds kan wenden met een verzoek een tegemoetkoming in de schade te verlenen.

Niet duidelijk is waaraan de afname van het aantal verzoekschriften moet worden toegeschreven. De verwachting was dat het afsluiten van opvangovereenkomsten voor overwinterende ganzen en smienten een daling van het aantal verzoekschriften te zien zou geven. Wellicht dat daarin een deel van de daling in het aantal verzoekschriften kan worden gezocht. De verklaring voor de stijging in het aantal bezwaarschriften moet in belangrijke mate worden gezocht in de aanscherping van de termijn voor het indienen van een verzoekschrift. Een verzoekschrift moet binnen zeven werkdagen nadat schade van enige omvang door de grondgebruiker is geconstateerd bij het Faunafonds zijn ontvangen. Ondanks dat grondgebruikers hierop in 2005 al met een tweetal mailings op zijn geweest, zijn veel verzoekschriften buiten die termijn ingediend. Voorts kan de stijging voor een deel worden verklaard door het feit dat na 1 maart 2006 nog een aantal verzoekschriften voor een tegemoetkoming in de schade die woelratten aan fruitbomen hebben aangericht, is ontvangen. Ook die verzoeken zijn afgewezen wat op veel verzet bij de indieners is gestuit.

3.1.1. Verleende tegemoetkomingen.

Hierna is in tabel 2 vermeld welke bedrag per diersoort is verleend als tegemoetkoming in de schade. Het gaat hierbij om de tegemoetkoming die per diersoort in 2006 is uitbetaald.

Toelichting op de cijfers:

Wanneer het totaal uitgekeerde bedrag over 2006 wordt vergeleken met voorgaande jaren dan valt het volgende op. Als van 2005 de uitkeringen in verband met veldmuizenschade worden afgetrokken dan blijft voor dat jaar een bedrag over van ca. € 5,4 miljoen. Dat is redelijk vergelijkbaar met het bedrag dat in 2006 aan tegemoetkomingen in de schade is uitgekeerd. Echter in 2006 is een bedrag van ruim € 0,7 miljoen uitgekeerd voor de schade door woelratten. Als dat bedrag even buiten beschouwing wordt gelaten is de totale uitkering van 2006 € 4,6 miljoen weer redelijk in lijn met het totaal van de uitkeringen in 2004. Wanneer de uitkeringen ten behoeve van de afzonderlijke diersoorten worden vergeleken met voorgaande jaren dan valt met name het volgende op.

De tegemoetkomingen in de schade door hazen, kolgans, grauwe gans, knobbelzwaan en smient vertonen een opvallende daling. De reden van deze daling bij de hazenschade is waarschijnlijk een daling van de totale hazenpopulatie, zodat ook de schade door die diersoort afneemt. De lagere tegemoetkomingen voor beide ganzensoorten, de smient en de knobbelzwaan vinden hun oorsprong naar moet worden aangenomen in het afsluiten van de opvangovereenkomsten voor overwinterende ganzen en smienten in de door de provincies aangewezen foerageergebieden.

Tabel 1: aantallen ontvangen verzoekschriften voor een tegemoetkoming in de schade alsmede de daartegen ingediende bezwaarschriften over de jaren 2003 tot en met 2006:

	2003	2004	2005	2006
Aantal verzoekschriften:	6005	4589	4839	4259
Aantal bezwaarschr. FF:	385 6,5%	204 4,4%	214 4,4%	256 6,01%

Tabel 2: verleende tegemoetkomingen Jachtfonds en Faunafonds in 2001 tot en met 2005

Diersoort:	2002	2003	2004	2005	2006
Haas	35.380	20.716	14.130	54.925	5.361
Konijn	322	380			
Fazant	5.322	1.465	16.396	12.807	11.258
Wilde eend	90.428	54.868	13.388	13.069	11.411
Houtduif	47.750	9.406	13.120	0	491
Patrijs	18	144		0	0
Ov. bejaagbaar	1.672	442		0	0
Kolgans	853.152	1.523.558	1.108.911	1.378.620	792.966
Grauwe gans	809.268	1.772.531	1.041.553	1.353.286	1.081.511
Rietgans	53.956	108.032	63.052	78.157	50.733
Kl. rietgans	35.500	73.207	73.152	60.676	57.222
Brandgans	311.734	349.751	309.892	391.159	334.662
Rotgans	276.553	343.871	235.854	234.245	241.805
Nijlgans					0
Canadagans	14.859	11.067	17.955	24.878	18.200
Overzomer.gans	232.433	177.343	168.417	391.636	18.887
Overz. kolgans					10.351
Overz. Gr. gans					409.831
Overz. Br. gans					10.835
Kleine zwaan			2.870	3.429	2.329
Wilde zwaan	6.571	12.512	9.058	3.439	3.518
Knobbelzwaan	257.353	101.879	99.689	106.618	74.348
Bergeend	6.489	8.653	4.626	6.212	438
Smient	651.563	769.942	645.354	611.914	553.586
Meerkoet	98.990	27.096	18.384	9.177	4.914
Waterhoen	1.652	1.102			541
Mees	55.821	263.406	112.602	85.063	229.357
Zanglijster					1.315
Merel					25.338
Vink	15.626	11.749	8.434	5.504	19.213
Ov. zangvogels	38.881	11.742	99.544	215.831	318.919
Zwarte kraai	25.259	90.960	11.616	2.497	11.872
Roek	350.965	263.639	77.367	201.635 *)	72.638
Kauw	10.307	31.878	7.284	929	2.550
Ekster		6.705	3.584	2.836	2.786
Spreeuw	30.107	6.626		3.775	3.687
Scholekster	111	2063	544		
Aalscholver	248				
Havik					944
Holenduif	14.939	6.649	1.608	10.335	1.266
Zilvermeeuw					58
Ringmus	141	738	352		
Huismus			338	301	
Vlaamse gaai		1.062	730	1.431	7.934
Ov. onbejaagb.	74				
Kokmeeuw			4.605	3.411	
Turkse tortel		67	190		
Edelhert	12.756	29.954	3.175	39.494	54.412
Damhert	10.722	4.171	9.195	10.171	8.038
Ree	12.258	1.331	8.883	20.317	12.504
Wild zwijn	6.578	17.599	17.729	9.469	13.262
Vos			1.650	925	8.516
Das	30.233	58.059	13.680	70.915	61.381
Bever				911.523	2.135
Veldmuis				2.309.191	56.392
Woelrat					715.239
Totaal:	€ 4.406.162	€ 6.177.274	€ 4.239.434	€ 7.728.277	€ 5.324.954

*) In dit bedrag zijn twee beslissingen opgenomen in gevallen waarbij het Faunafonds een tegemoetkoming heeft uitbetaald voor roekenschades welke onder de vigore van de Jachtwet bij het Jachtfonds waren ingediend, maar waartegen bezwaar en beroep is ingesteld. In 2005 is in hoogste instantie door de Raad van State beslist en zijn de beroepen gegrond verklaard. Het bedrag dat met deze twee dossiers was gemoed bedroeg (€ 21.354 en 51.721=) € 73.075.

Verder moet de stijging van de tegemoetkomingen in de schade die mezen, vinken en overige zangvogels aan fruit hebben toegebracht worden vermeld. Deze schade is in één jaar (2005 = € 306.00 en 2006 = € 592.000) bijna verdubbeld. De oorzaak daarvan is momenteel onderwerp van onderzoek binnen het Faunafonds. Zie hiervoor de paragraaf onderzoek Faunafonds.

De stijging van de tegemoetkomingen in de schade door het edelhert is te verklaren door de plaatselijke (Kop van Deelen) toename van de populatie van deze soort op de Veluwe. De schade per melding is daardoor aanmerkelijk toegenomen.

3.1.2. Bezwaarschriften:

Het percentage van aanvragers dat tegen beslissingen van het Faunafonds een bezwaarschrift indient is in 2006 toegenomen ten opzichte van 2005, namelijk van 4,4% naar 6%. Dit percentage zit onder het landelijk gemiddelde van 10% en onder het niveau van 2003 (6,5%). De bezwaarschriften worden voorzien van een zienswijze van het secretariaat voor advies doorgezonden naar de Afdeling Recht en Rechtsbescherming van de Dienst Regelingen in Den Haag. Deze afdeling organiseert de hoorzitting en brengt advies uit aan het bestuur in de vorm van een concept-beslissing op bezwaar. In 2006 heeft de afdeling 292 adviezen in de vorm van concept-beslissingen op bezwaar aan het Faunafonds uitgebracht. In 7 gevallen is geadviseerd het bezwaar geheel en in 5 gevallen gedeeltelijk gegrond te verklaren. Daarnaast zijn 11 bezwaren niet ontvankelijk verklaard en 11 bezwaren ingetrokken. De overige adviezen concludeerden tot ongegrondverklaring van het bezwaar. De adviezen zijn allemaal overgenomen.

In 92 gevallen is, na een aanvankelijke afwijzing, door de aanvrager aanvullende informatie verstrekt en besloten tot een heroverweging, omdat op grond van die nieuwe informatie alsnog was aangetoond dat de aanvraag aan de voorwaarden voor het verlenen van een tegemoetkoming had voldaan.

3.1.3. Beroepschriften:

In het verslagjaar is door 16 aanvragers van een tegemoetkoming, nadat hun bezwaar ongegrond was verklaard beroep ingesteld bij de rechtbank. Hiervan zijn 12 beroepen nog in behandeling. In totaal zijn in het verslagjaar 12 beroepen afgehandeld waarvan 8 beroepen ongegrond verklaard zijn, 1 niet ontvankelijk en 3 beroepen zijn ingetrokken. Alle beroepen zijn ingediend door grondgebruikers die het niet eens waren met de beslissing op bezwaar. Voorts is in 2006 3 maal door een aanvrager wiens beroepschrift door de rechtbank ongegrond is verklaard, hoger beroep bij de Raad van State ingesteld, welke alle drie ongegrond zijn verklaard. In één van deze uitspraken is aan de orde geweest het beleid ten aanzien van het nemen van twee preventieve maatregelen en het adequaat gebruik maken van de ontheffing. De Afdeling heeft geoordeeld dat deze combinatie van maatregelen in redelijkheid van een grondgebruiker gevraagd kunnen worden. In een andere uitspraak heeft de Afdeling geoordeeld dat het Faunafonds in het betreffende geval terecht zich op het standpunt heeft gesteld dat de provinciale vrijstelling voldoende mogelijkheden biedt om de schade te voorkomen en te beperken en dat niet gebleken is dat hiervan adequaat gebruik is gemaakt, zodat geen tegemoetkoming verstrekt hoeft te worden. In de derde uitspraak heeft de Afdeling de uitspraak van de Rechtbank bevestigd, waarin is geoordeeld dat terecht geen tegemoetkoming is verstrekt, omdat de taxateur niet op objectieve wijze de schade kon vaststellen vanwege het vee dat in de wei liep.

3.1.4. Klachten

In het verslagjaar heeft de Klachtencommissie van het Faunafonds geen klachten hoeven behandelen, omdat er geen formele klachten zijn ontvangen. Een enkele keer zou een schriftelijke of een mondelinge uiting van een contact als een klacht kunnen worden opgevat, maar een enkel telefoontje van de klachtencoördinator of de secretaris bleek voldoende om onduidelijkheden op te lossen of toe te lichten.

*Incidentele werkzaamheden:**3.1.5. Eénjarige ganzenopvangovereenkomsten door het Faunafonds.*

In het kader van de uitvoering van de Vergoeding Ganzenbeheer 2005/2006 zijn door de projectgroep V_Gans in 2006 werkzaamheden uitgevoerd op het gebied van:

- 1 Fysieke en administratieve controles;
- 2 Administratieve werkzaamheden in het kader van verwerking taxatierapporten;
- 3 Beoordeling aanvragen van individuele beheerders;
- 4 Betaling van aanvragen van individuele beheerders inclusief eventuele inkomstendering a.g.v. schade;
- 5 Beoordeling aanvragen vergoeding organisatiekosten van aanvragende partijen;
- 6 Betaling aanvragen vergoeding organisatiekosten van aanvragende partijen;
- 7 Interne controles op het gevolgde uitvoeringsproces;
- 8 Behandeling bezwaarschriften;
- 9 Dossiervorming en afsluiting.

In de bestuursvergadering van november 2006 is de eindrapportage besproken en is aan de projectgroep decharge verleend.

Bezwaarschriften:

129 beheerders hebben gereageerd op de aan hen toegestuurde beschikking Vergoeding Ganzenbeheer 2005/2006. Hiervan zijn er 88 ambtshalve aangepast.

41 reacties zijn aangemerkt als bezwaarschrift (< 2% van totaal aanvragen).

Ca. 30% van de bezwaarschriften wordt gegrond verklaard.

Vergoeding organisatiekosten in kader Vergoeding Ganzenbeheer 2005/2006

Organisatiekosten	
Aantal aanvragen	
Aantal aangevraagde ha	55.846,31
Initieel aan tegane vergoeding	€ 475.004,74
Definitief vastgesteld en betaald	€ 320.226,94
Totaal aanvragende partijen	81
Aantal bezwaarschriften	21
Waarvan proforma	13
Beslissing op bezwaar in 2007	

Tabel 1 De volgende kengetallen geven een gedetailleerd beeld van de aanvragen en de bedragen die in het kader van V_Gans zijn uitbetaald.

		grasland (pakket A)	bouwland (pakket B)	oogstresten (pakket C)	grasgroen bemester (pakket D)	grasgroen bemester op mais (pakket E)	totaal opp. bedrag
Beheersbijdrage	bedrag (e) ha.	102,00	48,00	72,00	216,00	216,00	
Aangevr. opp	Opp. (ha)	47.959,03	4.348,33	728,39	963,36	2.350,76	56.349,87
	bedrag (€)	4.891.821,42	208.719,84	52.444,08	208.085,76	507.764,16	5.868.835,26 ¹
percentage afgewezen/vervallen (excl. bezwaarschriften)		6,19%	6,94%	1,29%	6,32%	5,12%	6,15%
percentage afgewezen/vervallen (incl. bezwaarschriften)		5,59%	6,26%	1,16%	5,70%	4,62%	5,54%

¹ Uit de boekhouding blijkt dat uiteindelijk een bedrag van e 5.538.085 aan beheerskostenvergoeding is uitbetaald.

3.1.6. Experimentele pakketten voor ganzenopvang op de zware klei.

In het overleg dat de Minister met de maatschappelijke organisaties over het beleidskader Faunabeheer en de ganzenpakketten heeft gevoerd is van de zijde van de landbouworganisaties aangevoerd dat de voorgestelde ganzenopvangpakketten nauwelijks toepasbaar zijn voor akkerbouwers, die hun bedrijf op zware klei uitoefenen. De Minister heeft daarop de Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO) verzocht experimentele pakketvoorstellen te formuleren voor het opvangen van overwinterende kol- en grauwe ganzen en smienten op zware klei. De ZLTO heeft in samenwerking met het Centrum voor Landbouw en Milieu een aantal experimentele pakketten ontwikkeld en landbouwers aangezocht die de experimenten willen uitvoeren. De voorstellen zijn aan de Minister voorgelegd. Hij heeft de

voorstellen overgenomen en het Faunafonds verzocht met de agrariërs die de experimentele pakketten willen uitvoeren overeenkomsten voor de periode van drie jaren af te sluiten. Met een tiental landbouwers (vier in West-Brabant) en zes in het oostelijk deel van Zeeuws-Vlaanderen zijn experimentele pakketovereenkomsten afgesloten.

De grondgebruikers konden kiezen uit de volgende pakketten:

Pakket 1: Gewassen (met name graan maar ook o.a. vlas en erwten) met grasonderzaai.

Na de oogst in de nazomer van een vroeg te oogsten gewas (wintergraan, vlas, erwten) is er meteen al voldoende gras voor de ganzen. De vergoeding bedraagt €225 per ha.

Tabel 2 Analyse van de verschillen tussen de aangevraagde oppervlakten en de oppervlakten waarvoor een beheersbijdrage is verleend.

	totaal Opp.	(pakket A)	(pakket B)	(pakket C)	(pakket D)	(pakket E)
Aantallen hectaren aangevraagd	47.959	4.348	728	963	2.351	56.349
vervallen omdat percelen niet in GFG ¹ liggen	1.618	299	0	50	84	1.981
vervallen vanwege niet toegestane cumulatie SAN vlakken	444	0	1	5	2	451
vervallen vanwege niet toegestane cumulatie SAN-randen	707	3	0	2	21	734
vervallen vanwege constatering bij fysieke controles	179	0	9	1	14	202
vervallen vanwege grondoverdrachten/pakketmutaties	22	0	0	4	0	26
vervallen omdat percelen niet in GFG ² liggen	1.460	270	0	45	75	1.787
vervallen vanwege niet toegestane cumulatie SAN-vlakken	401	0	0	4	1	407
vervallen vanwege niet toegestane cumulatie SAN-randen	638	2	0	2	19	662
vervallen vanwege constatering bij fysieke controles	162	0	8	1	12	183
vervallen vanwege grondoverdrachten/pakketmutaties	20	0	0	3	0	23
definitief toegekend excl. bezwaarschriften)	44.988	4.047	719	903	2.230	52.887
definitief toegekend incl. bezwaarschriften)	45.279	4.076	720	908	2.242	53.219

² GFG=ganzenfoeragegebied

Pakket 2: Jaarrondgras(zaad)pakket.

Bij dit pakket is er voedsel (gras) voor een winter en een daaropvolgend najaar. De vergoeding bedraagt € 800 per ha en bij nieuw in te zaaien graszaad € 950 per ha.

Pakket 3: Andere groenbemester dan gras.

De ganzen vinden voedsel via een groenbemester anders dan gras in de vorm van o.a. koolraap, wikke, bladrammenas, gele mosterd, van september tot en met december. De vergoeding bedraagt € 300 per ha.

Pakket 4: Gefaseerd aanbieden van voer.

Hierbij wordt voedsel aangeboden aan de ganzen via het uitrijden van aardappelen, bieten of peen. Dit gebeurt van november tot en met februari of totdat de maximaal vastgestelde hoeveelheid voer op is. De vergoeding is afhankelijk van het aantal keren uitrijden en het voedergras.

Pakket 5: Oogstresten.

De ganzen kunnen oogstresten eten. Dit betreft oogstresten van wortelen, aardappelen of bieten van september tot en met december of totdat de resten op zijn. De vergoeding bedraagt € 200 per ha.

In 2006 is een totaal bedrag van € 32.269 aan vergoedingen voor de ganzenpakketten uitbetaald.

Naast het afsluiten van overeenkomsten voor het opvangen van ganzen wordt ook onderzoek verricht naar de mate waarin de ganzen gebruik maken van de aangeboden foerageergelegenheid. In 2006 is dit onderzoek uitgevoerd door Alterra, waarbij de tellingen van de aantallen ganzen is verricht door SOVON. Uit dat onderzoek blijkt dat grauwe ganzen het meest talrijk zijn in de foerageergebieden. Deze ganzen hebben een voorkeur voor bietenresten, wintergraan en gras.

Binnen het aanbod van de experimentele pakketten hebben grauwe ganzen de hoogste voorkeur voor het tijdelijk beschikbare oogstrestenpakket. Daarna en meer gelijkmatig over de winterperiode worden de graslandpakketten veelvuldig gebruikt. Het groenbemesterpakket wordt vrijwel niet benut en het gefaseerd aanbieden van voedsel lijken goed benut te worden over

een korte periode. De meeste gewasschade treedt op bij het jaarrondgras(zaad)pakket. Bij groenbemesters treedt vrijwel geen schade op en bij oogstresten kan schade optreden aan het vervolggewas.

Structuurschade is vooral opgetreden bij groenbemesters vanwege de uitgestelde grondbewerking. De graslandpakketten hebben vrijwel geen structuurschade ondervonden. Vanwege gunstige (weers)omstandigheden heeft ook het oogstrestenpakket weinig vervolgschade te zien gegeven. De meeste deelnemers vinden de maatregelen werkbaar en kunnen goed worden ingepast in de bedrijfsvoering. De financiële vergoeding voor deelname in dit experiment wordt over het algemeen acceptabel beschouwd. Late (uitgestelde) grondbewerking wordt wel als probleem ervaren, evenals schade aan buurpercelen, door de aanzuigende werking die van het experiment uitgaat. Daarnaast bestaat het vermoeden dat de pakketten ook het probleem met de overzomerende ganzen zal vergroten. Over de gehele winterperiode worden op de opvangpercelen 19% van de in het gebied verblijvende ganzen opgevangen. Het meest kostenefficiënt is het oogstrestenpakket, vanwege de combinatie van minimale vervolgschade en de geringe beheersvergoeding enerzijds en anderzijds het veelvuldig gebruik door de ganzen. Graslandpakketten zijn in grote mate benut maar de vergoeding en ontstane gewasschade van het jaarrondgras(zaad) pakket zijn hoog, vandaar een redelijke kosten-efficiency.

Groenbemesters blijken het minst kostenefficiënt. In het komende onderzoeksjaar 2006/2007 zal aandachtiger worden gekeken naar de landbouwkundige effecten van de late grondbewerking, de beschikbaarheid van oogstresten in relatie tot de grondbewerking en de schade aan de buurpercelen. Daarnaast zal worden bezien of over het gehele seizoen over voldoende opvangcapaciteit in de experimentele perioden kan worden beschikt.

3.2. Adviezen aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

In 2006 zijn de volgende adviezen aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit uitgebracht.

Advies 2006-1.**Uitgebracht op 18 augustus 2006.**

Dit advies aan de Minister van LNV gaat in op zijn verzoek hem jaarlijks te informeren over het te verwachten mastaanbod. De Minister wenst deze informatie omdat in het najaar van elk jaar moet worden beoordeeld of het leggen van lokvoer voldoende efficiënt is om het benodigde afschot van wilde zwijnen te effectueren. Als het aanbod van mast erg groot is, is het leggen van lokvoer onvoldoende efficiënt en zal de Minister, om te populatie wilde zwijnen effectief te kunnen beheren, kunnen besluiten toestemming te geven voor de één op één methode. Met die methode worden jachthouders in staat gesteld het afschot op een effectievere wijze te realiseren.

Advies 2006-2.**Uitgebracht op 30 oktober 2006**

Advies dat het Faunafonds heeft uitgebracht naar aanleiding van het verzoek van de Minister om toelichting te geven op het verleggen van de einddatum van het beleid voor overwintersaars in de provincies Friesland, Drenthe en Groningen. Met de beleidskaderpartners is afgesproken dat het beleid ten aanzien van overwinterende ganzen in Nederland loopt van 1 oktober tot en met 31 maart. Echter in de provincies Groningen, Friesland en Drenthe is gebleken dat overwinterende kolganzen, grauwe ganzen en brandganzen daar ook nog na 1 april geruime tijd verblijven. Dit heeft ertoe geleid dat het bestuur de Minister heeft geadviseerd het beleid voor overwinterende ganzen en smienten voor deze provincies op te rekken tot 1 mei van elk jaar.

De adviezen zijn te raadplegen op de website van het Faunafonds www.faunafonds.nl

3.3. Adviezen aan de colleges van gedeputeerde staten van de provincies

De provincie kan na verkregen wettelijk advies van het Faunafonds ontheffing verlenen op basis van een goedgekeurd faunabeheerplan waarover het Faunafonds heeft geadviseerd. In het verslagjaar zijn de laatste fau-

nabeheerplannen (drie plannen van de faunabeheereenheden in Limburg) van een Faunafondsadvies voorzien en vervolgens door de provincie goedgekeurd.

Als het faunabeheerplan is goedgekeurd kunnen de faunabeheereenheden in het bezit worden gesteld van ontheffingen, waarbij het wordt toegestaan, ter ondersteuning van de verjaging, enkele van de schadeveroorzakende dieren van beschermde inheemse soorten te doden. Deze ontheffingen kunnen de faunabeheereenheden doormandateren naar individuele jachthouders. In 2006 is voor het eerst een sterke afname van het aantal adviesaanvragen waar te nemen. Hieruit moet geconcludeerd worden dat de faunabeheerplannen steeds meer hun werk doen en dat er steeds meer sprake kan zijn van een planmatig beheer van de in het faunabeheerplan beschreven diersoort en een sneller ingrijpen indien schade ontstaat.

Hierna is in tabel 3 opgenomen het aantal verzoeken voor een ontheffing voor afschot ter ondersteuning van de verjaging van schadeveroorzakende dieren die ter advies aan het Faunafonds zijn voorgelegd.

Tabel 3: aantal verstrekte adviezen ontheffingen art. 68 FF-wet

Provincie	2003	2004	2005	2006
Groningen	48	39	19	2
Friesland	15	4	22	4
Drenthe	10	11	57	1
Overijssel	37	54	6	1
Gelderland	48	9	16	5
Flevoland	16	13	14	5
Utrecht	28	22	20	17
Noord-Holland	92	66	14	22
Zuid-Holland	76	73	67	29
Zeeland	72	85	64	26
Noord-Brabant	184	116	83	106
Limburg	47	19	22	7
Totaal	673	511	404	225

In bijna alle provincies is het aantal wettelijke Faunafondsadvies-aanvragen afgenomen. Nu kan veelal worden volstaan met een advies over een faunabeheerplan met de daarin beschreven ontheffingen of advies over aangevraagde ontheffingen naar aanleiding van het Faunabeheerplan. De diersoorten, waar verder advies over wordt gevraagd, zijn diersoorten die niet in een faunabeheerplan beschreven staan, zoals het konijn, of diersoorten die in een bepaalde combinatie gewas/diersoort niet in het faunabeheerplan wordt genoemd en waar geen ontheffing op voorhand verleend is, een voorbeeld hiervan is schade van spreuwen aan riet. De provincie Noord-Brabant heeft vergeleken met andere provincies veel minder ruime ontheffingen op voorhand verleend aan de FBE en verleent ontheffingen op bedrijfsniveau via de FBE. Dit betekent dat aan deze provincie op bedrijfsniveau adviezen worden verstrekt, ook indien een diersoort in het faunabeheerplan beschreven is.

3.4 Onderzoek en voorlichting

Literatuuronderzoek voorkoming en bestrijding van schade

Tijdens de bestuursvergadering van het Faunafonds van 2 september 2004 heeft het bestuur van het Faunafonds besloten een nieuw Meerjarenprogramma onderzoek Faunafonds (MJP 2005-2008, nu MJP 2006-2010 geheten) op te stellen. Ter voorbereiding is een literatuurstudie uitgevoerd door Bureau Drees in samenwerking met Altenburg & Wymenga naar de mogelijkheden tot het voorkomen en bestrijden van schade door beschermde inheemse diersoorten. Deze studie is in maart 2006 gepubliceerd. Dit rapport geeft inzicht in de recente resultaten van onderzoek op het gebied van schadebestrijding in binnen- en buitenland. Zeven thema's waren onderwerp van studie: schade door (1) overwinterende ganzen en smienten, (2) overzomerende of jaarrondverblijvende ganzen, (3) knobbelzwanen, (4) kraaiachtigen, (5) mezen, (6) veldmuizen en bosmuizen, (7) de vos. Dit rapport zal een bouwsteen vormen voor het nieuwe meerjarenprogramma onderzoek.

Meerjarenprogramma Onderzoek Faunafonds 2006-2010 (MJP)

Doel van het MJP 2006-2010 is het verbeteren van het bestaande beleid en de middelen om schade door beschermde inheemse diersoorten te voorkomen en bestrijden. In het nieuwe MJP zijn de onderzoeksvoorname uit het MJP 2001-2003 en de studie van Drees & Kuijper (2006) geactualiseerd en aangevuld met nieuwe onderzoekswensen. Het MJP 2006-2010 gaat in op de relevante wet- en regelgeving, vormen van schade en geeft een overzicht van de verschillende vormen van onderzoek, de aard van de onderzoeksbehoefte en prioritering voor de periode 2006-2010, alsmede een concretisering van de onderzoeksvragen. Ook wordt ingegaan op het belang van "lerend beheren" in faunabeheer en faunabeleid. In de bijlagen is opgenomen een compleet overzicht van de ontwikkeling in de ontmoetings Jachtfonds en Faunafonds in de periode 1990 – 2006, een overzicht van alle onderzoeksprojecten in de periode 2002-2006 alsmede een overzicht van nieuwe onderzoeksprojecten met een globale schatting van de kosten.

Het MJP 2006-2010 is het bestuur van het Faunafonds is vastgesteld en is met de directie Natuur van LNV, alsmede vertegenwoordigers van provincies, terreinbeheerders en vertegenwoordigers van landbouworganisaties besproken. Doel van dit overleg was het aanvullen van het MJP met onderzoekswensen vanuit Rijksoverheid, provincies en derden en het vinden van medefinanciering om de onderzoeksprojecten uit te voeren.

Medefinanciering is noodzakelijk omdat de begrote kosten van (een niet-limitatieve lijst) van nieuwe onderzoeksprojecten tenminste tweemaal het beschikbare budget voor onderzoek en voorlichting omvat. De betrokkenheid van mensen uit te praktijk van landbouw, jacht en terreinbeheer zal mede bepalend zijn voor de ontwikkeling van nieuwe vormen van weren, verjagen, biotoop- en populatiebeheer. Een kosteneffect analyse van de geleverde inspanning bij zowel beproefde als nieuwe methoden is hierbij van groot belang.

Coördinator Onderzoek

Per 1 mei 2006 is de Coördinator Onderzoek aangesteld. Eén van de belangrijkste taken is om het Meerjarenprogramma Onderzoek Faunafonds te herzien en verder uit te werken.

In het verslagjaar is door het Faunafonds een groot aantal onderzoeken naar maatregelen ter voorkoming en beperking van schade uitgevoerd. De meeste nieuwe onderzoeksprojecten zijn voorbereid door de Coördinator Onderzoek en vervolgens door de Commissie Onderzoek die in 2005 door het bestuur is ingesteld van een bestuursadvies voorzien tijdens een bestuursvergadering van het Faunafonds beoordeeld. In 2006 is deze commissie tweemaal bijeengekomen. De volgende projecten zijn afgerond of in uitvoering genomen.

Onderzoek vogelwering met angstkregen in fruitteelt

Uit het rapport dat naar aanleiding van dit onderzoek is uitgebracht, blijkt dat angstkregen een verjagende werking hebben op kraaiachtigen. Ten aanzien van mezen en andere kleine zangvogels is het effect minder en dient het systeem verbeterd worden. Vanwege de eenvoud en kleinschaligheid van de uitgevoerde proef kunnen geen keiharde conclusies worden getrokken. Een ander bedrijf heeft zich gemeld om verjaagmiddelen te activeren via een bewegingssensor, die op een bewakingscamera geplaatst is. Dergelijke innovatieve initiatieven zullen daar waar mogelijk en zinvol gestimuleerd worden door financiën beschikbaar te stellen voor onderzoek.

Grauwe Ganzen leren gras te mijden

De conclusies in het onderzoeksrapport zijn dat het aanbrennen van zwartgele linten een sterk en herhaalbaar effect heeft op het weren van grauwe ganzen. De ervaring met het smaakmiddel en het leren combineren van het merkteken met een vieze smaak kan hiertoe bijgedragen hebben, maar de toegevoegde waarde van het smaakmiddel kon door het sterke werende effect van de linten niet worden aangetoond. Verder wordt opgemerkt dat een veld met visueel merkteken zelfs zonder

smaakmiddel sterk onaantrekkelijk gemaakt kan worden. Voorts blijkt dat ganzen een sterke voorkeur hebben voor witte klaver. Witte klaver hoeft niet bemest te worden en dat kan met name voor gronden die in beheer zijn bij natuurterreinbeherende organisaties een optie zijn. Dit onderzoek is al aan de orde geweest in de Begeleidingscommissie van het meerjaren evaluatieonderzoek Beleidskader Faunabeheer. Met name het succes van witte klaver is een interessant gegeven waarvan de toepasbaarheid bijvoorbeeld bij natuurterreinbeherende organisaties bezien kan worden. Overigens is het interessant om te lezen dat merkteken in het veld afschrikken voor ganzen. Uit een studie van de Universiteit Groningen blijkt dat ganzen veel meer kleuren kunnen zien dan mensen. Ganzen kunnen zelfs infrarood zien. Dit kan ook voor vervolgonderzoeken een aanknopingspunt zijn. Voor de praktische uitwerking van het gebruik van visuele kenmerken bij het weren van ganzen is door het bureau dat dit onderzoek uitvoert, octrooi aangevraagd.

Verplaatsing roekenkolonies ZW-Drenthe en Noord-Oost Overijssel

Het rapport roekenbeheer 2004-2005 is afgerond. Het hoofddoel van dit project is het weren van roeken van een overlastlocatie en gelijktijdig de roeken lokken naar een gewenste, beheerlocatie. Het weren van roeken van de ongewenste locaties is met veel inspanningen over het algemeen gelukt. Het gelijktijdig lokken van de geweerde roeken naar de gewenste locatie is in het seizoen 2004-2005 in slechts één geval, gemeente Hogeveen, geslaagd. Er wordt hier gebruik gemaakt van een alternatieve methode om een doel te bereiken, waar traditionele methoden weinig succesvol zijn gebleken. Het onderzoek zal tot 2007 worden voortgezet.

Alternatieve afweermiddelen akkerbouwgewassen

Dit onderzoek dat wordt gefinancierd samen met het Hoofdproductschap Akkerbouw en het Productschap Zuivel heeft als doel het zoeken naar mogelijkheden en middelen om vogelschade in de akkerbouw en de veehouderij te beperken. De eerste deelonderzoeken zijn nu

greed. De mate van toepassing van de middelen in de praktijk valt nog tegen. Verwacht wordt dat de vertaling naar de praktijk in een later stadium volgt.

Effectiviteit vossenafschot Zuid Limburg

Het Faunafonds heeft een onderzoek gefinancierd over de effecten van het doden van vossen in en in de nabijheid van de kernleefgebieden van de hamster. Dit onderzoek vormt een vervolg op het onderzoek dat Bureau Mulder eerder heeft uitgevoerd. Hoewel de Minister de vos per 1 april 2006 op de landelijke vrijstellingslijst heeft geplaatst, was dat geen reden om dit onderzoek niet uit te voeren. Een voorwaarde aan dit onderzoek is dat goedkeuring aan de dierexperimentencommissie wordt gevraagd.

Weren van ganzen met holografische strippen

Het doel van het onderzoek is inzicht te krijgen in de effectiviteit van holografische strippen als middel om ganzen en smienten te weren uit gras- en akkerland om gewasschade te voorkomen. Uit het rapport blijkt dat er waarschijnlijk wel enig effect van de holografische vlaggen is, maar dat dit vooralsnog tijdelijk en onvoldoende is. Het resultaat van dit onderzoek is enigszins teleurstellend, wat deels een oorzaak had in de beperkte opzet, voorbereiding en uitvoering.

Schade aan rijpend fruit door zangvogels

Het NIOO te Heteren heeft een onderzoek uitgevoerd, waarbij de volgende vragen centraal stonden: zijn zangvogels de oorzaak van schade aan rijpend fruit, en zo ja welke zangvogels? Zijn mezen, die door het ophangen van nestkasten in fruitboomgaarden als biologische bestrijders van insecten worden ingezet, hiervoor medeverantwoordelijk; welke maatregelen kunnen worden genomen om deze schade te voorkomen en te beperken? Op tien bedrijven met een schadehistorie zijn in de nazomer van 2006 observaties gedaan en de aard van de schade aan peren en appels onderzocht. Uit het veldonderzoek bleek dat de meeste schade werd veroorzaakt door mezen. Kooiproeven met peren en appels die aan diverse soorten zangvogels werden aangeboden om de pikschade te documenteren bevestigden dit

beeld. Suikerbepalingen aan verschillende perenrassen lieten zien dat de mezen een voorkeur hadden voor de zoetere perensoorten. De windsingels hadden mede invloed op de intensiteit van de schade. Door windsingels minder geschikt te maken voor mezen kan op langere termijn de schade mogelijk worden beperkt.

Evaluatie Beleidskader Faunabeheer

De Minister van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit heeft bij zijn beleid ten aanzien van overwinterende ganzen en smienten bepaald dat de effecten van dat beleid moeten worden onderzocht. Daarop is onder regie van de Directie Kennis van het departement een onderzoeksprogramma gestart. Uitvoerder van dat onderzoek is Alterra. Omdat ook het Faunafonds belang heeft bij dit onderzoeksprogramma heeft het bestuur besloten daaraan voor de jaren 2005 tot en met 2008 jaarlijks € 235.000 bij te dragen. De onderzoeksresultaten komen daarmee ook voor het bestuur beschikbaar. Op de website van het Faunafonds zal een verwijzing worden gemaakt naar die onderzoeksresultaten. Naast deze algemene onderzoeken heeft het Faunafonds bestuur zelf ook besloten aanvullend onderzoek aan enkele beleidskadersoorten te verrichten. Dit betreft de volgende onderzoeken:

Onderzoek weren van smienten met holografische strippen

Een van de doelstellingen in het Beleidskader Faunabeheer is het beperken van de landbouwschade veroorzaakt door smienten. Op dit moment zijn er nog geen specifieke opvanggebieden vastgesteld voor smienten en “liften” zij mee met het beleid voor de winterganzen. In het evaluatieonderzoek van het Beleidskader Faunabeheer is onderzoek gepland aan de effectiviteit van werende middelen, hier zijn echter nog geen voorstellen voor gedaan. In Zeeland is geëxperimenteerd met holografische strippen op (overdag) foeragerende ganzen daar had deze maatregel weinig effect. Gelet op de resultaten op het IJsselmeer bij nachtelijke foeragerende duikeenden lijkt een experiment bij eveneens nachtelijk foeragerende smienten voor de hand te liggen.

Onderzoek dag- en nachtactiviteit smienten door analyse tellingen

Het Beleidskader Faunabeheer heeft mede als doelstelling om de landbouwschade veroorzaakt door overwinterende smienten te beperken. Op dit moment zijn er nog geen specifieke opvanggebieden vastgesteld voor smienten. Verwacht wordt dat bepaalde provincies wel gebieden specifiek voor smienten gaan aanwijzen. Een belangrijk aspect bij de schade veroorzaakt door smienten is de regionale variatie in de dag-nacht foerageeractiviteit, het verschil tussen de zogenaamde “polder-smienten” en “plassmienten”. SOVON Vogelonderzoek Nederland kan waarschijnlijk in de tot haar beschikking staande telreeksen op plassen en meren verblijvende smienten onderscheiden van de overdag in de polder foeragerende smienten. Dit onderzoek kan inzicht geven waar nachtelijk foeragerende smienten zich vooral ophouden.

Naast de hierboven vermelde vormen van onderzoek heeft het Faunafonds in het verslagjaar ook op andere wijze bijgedragen aan onderzoek aan de Nederlandse Fauna, door onder andere bij te dragen aan of het organiseren van de volgende projecten.

Bijzonder hoogleraar Faunabeheer Wageningen Universiteit

Deze leerstoel is door de KNJV aangeboden aan Wageningen Universiteit en zal zich bezig houden met de ecologische, beheersmatige en financieel-economische aspecten van faunabeheer. Prof. Ron Ydenberg, Simon Fraser University, Vancouver, zal deze leerstoel voor vijf jaar bekleden. Het Faunafonds zal een tijdelijke onderzoeker (AIO) voor vier jaar financieren. Deze AIO zal de beslissingen van ganzen op kleine schaal in ruimte en tijd in relatie tot voedselkwaliteit, verjaging en predatie bestuderen. Andere onderzoeksonderwerpen zijn de ecologie van ziektes bij wilde zwijnen en wilde eenden, de rol van fauna bij de verspreiding van Lyme en de dynamiek van ganzenpopulaties op internationale schaal.

Symposium wilde zwijnen, 17 november 2006, Wageningen

Het Faunafonds heeft in samenwerking met Wageningen Universiteit en Research Center het symposium “Wilde zwijnen in Nederland: zero tolerance of weren en beheren?” georganiseerd op 17 november 2006 in Wageningen. Het symposium had tot doel de deelnemers te informeren over de populatieontwikkeling van wilde zwijnen in Nederland en Europa, hen te overtuigen dat samenwerking op regionaal niveau noodzakelijk is, en gezamenlijk te concluderen wat voor consequenties dat heeft voor het beleid in Nederland. Vier gerenommeerde onderzoekers uit Nederland en Duitsland hebben diverse aspecten van de wilde zwijnen problematiek belicht, zoals de aantaltoename, de relatie met robuuste verbindingzones, landbouwschade en veterinaire risico's. Het symposium werd bijgewoond door 125 deelnemers, waaronder beleidsmedewerkers van de landelijke en provinciale overheid en vertegenwoordigers van terreinbeherende organisaties, fauna- en wildbeheereenheden, jagers, natuurbeschermingsorganisaties, onderzoekers, agrariërs en landbouworganisaties. Het symposium werd besloten met een forumdiscussie waarin de toekomst van het huidige nulstandbeleid buiten de leefgebieden centraal stond.

Voorlichting door het Faunafonds

Dagelijks ontvangt het Faunafonds vele verzoeken om telefonisch advies over het voorkomen van schade door inheemse diersoorten. Daarnaast geven de consultants van het Faunafonds voorlichting op bijeenkomsten van wildbeheereenheden, landbouworganisaties en terreinbeherende organisaties over de taken van het fonds, de voorwaarden waaronder een tegemoetkoming in de schade wordt verstrekt en hoe schade kan worden beperkt en voorkomen. In het verslagjaar zijn door medewerkers van het Faunafonds in totaal 17 presentaties verzorgd voor wilbeheereenheden, regionale afdelingen van landbouworganisaties en bijeenkomsten van handhavers.

Naast deze presentaties heeft het Faunafonds meegewerkt aan een twaalfstal artikelen in landelijke en regionale kranten, vakbladen en overige bladen. Met name

de woelrattenschade heeft regelmatig voor de nodige publiciteit gezorgd.

Website van het Faunafonds

Sinds de inwerkingtreding van het Faunafonds is de website van het fonds operationeel. In 2006 is de mogelijkheid geopend het verzoekschrift voor een tegemoetkoming in de schade te downloaden van de website. Een grove schatting leert dat ca. 30% van de aanvragen voor een tegemoetkoming via een van de website gedownload verzoekschrift wordt ingediend. De website van het Faunafonds wordt goed bezocht. In 2006 is de website 40.327 keer geraadpleegd. De piek van de bezoeken ligt in de eerste maanden van het jaar; deze piek is ook terug te vinden in de instroom van verzoekschriften (verzoekschriften met betrekking tot schade aan grasland en graszaad). Het aantal bezoeken aan de website is gemiddeld 120 per dag. Het Faunafonds is voortdurend bezig om de website te verbeteren. Sinds 2006 zijn de schadecijfers via de website te raadplegen. Ook is het mogelijk om het verzoekschrift te printen. Tevens is het Handboek Faunaschade op de website te raadplegen.

Evaluatie Handboek Faunaschade

Aan de schrijver van het Handboek Faunaschade is gevraagd om een evaluatie onderzoek uit te voeren. Deze heeft voor zijn onderzoek gebruik gemaakt van een enquête onder de gebruikers van het Handboek. Opvallend is dat het Handboek Faunaschade op zich als positief wordt ervaren. Daarnaast is het belangrijk om te blijven zoeken naar werkzame preventieve maatregelen. Het Faunafonds heeft een groot belang bij een goede voorlichting naar met name het bedrijfsleven toe. In aanvulling op de herziening van het Handboek dient ook advies gevraagd te worden over een goede en structurele voorlichting naar het bedrijfsleven toe. Hiervoor kan een draaiboek gemaakt worden om de manier van voorlichting in bepaalde gevallen te bepalen. Binnen de commissie onderzoek zal hier aandacht aan gegeven worden. Aan Oord Faunatechniek zal gevraagd worden een offerte uit te brengen voor de herziening van het Handboek.

Eén van de aanbevelingen van de heer Oord heeft betrekking op het creëren van een elektronisch informatiepunt en een cliëntenpanel. Een onderdeel hiervan is de mogelijkheid tot het stellen van vragen op de website, waarbij de antwoorden ook op de website worden geplaatst.

Gelet op het massale bezoek van onze website zijn de verwachtingen van het informatiepunt op dit vlak hoog gespannen.

Overige taken van het Faunafonds.

De Minister van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit heeft het bestuur van het Faunafonds gevraagd aanvullend op de wettelijke taken een aantal andere taken permanent op zich te nemen. Dit betreft in hoofdzaak taken die in het verleden door het Jachtfonds werden uitgevoerd en die betrekking hebben op de volgende onderwerpen: onderhoud rasters, gedoogovereenkomsten dassen, gedoogovereenkomsten edelherten en preventieve maatregelen rotganzen Texel. Na de inwerkingtreding van de Flora- en faunawet heeft het Faunafonds stilzwijgend deze taak overgenomen, maar de Minister heeft in 2005 het Faunafonds formeel verzocht deze taken over te nemen.

Onderhoud rasters

Ter voorkoming en beperking van schade door edelherten en wilde zwijnen is ten tijde van het Jachtfonds ca. 200 km afrastering aangebracht op de Veluwe. Deze rasters die veelal op particuliere gronden staan werden door het Jachtfonds onderhouden. Na 1 april 2002 is het onderhoud van de rasters door het Faunafonds overgenomen. Jaarlijks vindt een inspectie van alle rasters plaats en wordt gezien welk deel van het raster moet worden vervangen. Inspectie en onderhoud vindt plaats door Arfman Holten. Wordt in de loop van het jaar schade aan een raster gemeld dat wordt Arfman verzocht de reparatie daarvan ter hand te nemen. Op plaatsen waar geen raster kan worden geplaatst, bij wegevergangen ed. zijn betonnen roosters aangebracht.

Gedoogovereenkomsten dassen

Het Jachtfonds heeft in 2001 met ca. 500 ondernemers overeenkomsten gesloten voor de periode van vijf jaar voor het gedogen van dassen. Voorwaarde hierbij was dat de ondernemer of wel een dassenburcht op zijn percelen moest hebben dan wel dat er één of meer dassenpijpen op de percelen van de ondernemer uitkwamen. Ook deze overeenkomsten zijn na 1 april 2002 door het Faunafonds overgenomen. Aangezien 2005 het laatste jaar was van de met het Jachtfonds gesloten overeenkomsten heeft het Faunafonds met ingang van 2006 opnieuw overeenkomsten voor de periode van vijf jaar afgesloten. De hieraan verbonden werkzaamheden zijn uitgevoerd door de taxatiebureaus die voor het Faunafonds taxatieopdrachten uitvoeren. In totaal is met 459 grondgebruikers een nieuwe dassengedoogovereenkomst afgesloten.

Gedoogovereenkomsten edelherten

Het Faunafonds heeft in 2006 met 30 ondernemers op de Veluwe overeenkomsten afgesloten voor het medegebruik van landbouwpercelen door edelherten. De landbouwpercelen zijn voorzien van een wilde zwijnenkerend raster wat geen belemmering vormt voor edelherten. Voor de schade die edelherten aan de gewassen veroorzaakten is met deze ondernemers een overeenkomst gesloten. In de overeenkomst zijn afspraken gemaakt over het toelaten van de edelherten op de gewassen en de wijze waarop de schade door de edelherten zal worden gecompenseerd.

Werkbezoek delegatie Directie Natuur en Faunafonds aan Verenigde Staten

Van 9-17 oktober 2006 heeft een delegatie van het Faunafonds en Directie Natuur een werkbezoek gebracht aan de Verenigde Staten. Het thema van de reis was schade en overlast veroorzaakt door wilde dieren. Er is in de staten Virginia, Delaware en Colorado gesproken met politieke medewerkers, beleidsmedewerkers, uitvoerende diensten, belangenorganisaties en onderzoeksinstituten. Van het bezoek is een verslag gemaakt, dat bij het Faunafonds kan worden opgevraagd. In het verslag worden de belangrijkste observa-

ties gepresenteerd aan de hand van de drie thema's, te weten 'systeem, ganzen en herten'. Vervolgens worden bespreekpunten aangedragen voor de Nederlandse situatie. Daarbij worden verschillende opties aangegeven voor verdere gedachtevorming.

Het bezoek en de ervaringen die de delegatie heeft opgedaan hebben vooral tot doel de discussie over het beleid ten aanzien van (landbouw)schade door wilde dieren los te maken, zowel binnen het Faunafonds als binnen LNV. In het verslag worden daarom geen volledig uitgewerkte oplossingen aangedragen. Wel worden in het verslag handreikingen geboden voor een verdere ontwikkeling van het beleid ten aanzien van schade aangericht door beschermde fauna.

4 Bedrijfsvoering

22

4.1. Secretariaat

De bezetting van het Faunafonds is vorig jaar gewijzigd. Op 1 mei 2006 is de coördinator onderzoek gestart. Op 17 mei 2006 is de vierde consulent begonnen. Na een lange periode van tijdelijke invulling, is de functie van secretaresse per 1 juni definitief ingevuld. Per 1 juni is ook de beleidsmedewerker faunazaken gestart met zijn werkzaamheden. Daarnaast is de vacature voor de functie van chef de bureau - die al sinds 9 juni 2004 vacant was - per 1 september ingevuld.

De formatie van het secretariaat van het Faunafonds is bepaald op 12 fte permanent en 2,5 fte tijdelijk. Die tijdelijke formatie heeft betrekking op de coördinator onderzoek (0,5 fte) en de beleidsmedewerker faunazaken, die beiden voor twee jaren op detacheringbasis bij het secretariaat tewerk gesteld zijn. Tevens huurt het Faunafonds regelmatig, afhankelijk van het werkaanbod, een administratieve kracht in op uitzendbasis.

4.2. Projectorganisatie ganzenopvang winterseizoen 2005/2006

Het project voor ganzenopvang voor het winterseizoen 2005/2006 is eind 2006 afgerond. Dit project vond onder verantwoordelijkheid van het Faunafonds plaats, maar met de deskundige inbreng van een aantal medewerkers van de Dienst Regelingen. Deze dienst leverde de projectleider alsmede een aantal projectmedewerkers. Voor de administratieve werkzaamheden van het project zijn twee uitzendkrachten aangetrokken.

In 2006 is het tweede projectjaar voor de opvang van de ganzen voor het winterseizoen 2006/2007 gestart. Dit jaar wordt het project onder verantwoordelijkheid van Dienst Regelingen uitgevoerd.

4.3. Informatisering en automatisering

De verzoekschriften faunaschade worden ingevoerd in het Faunafonds 2000 systeem, een op basis van MSAccess en SQL server gebaseerd automatiseringsprogramma. Voor het beheer en onderhoud van dit programma wordt een extern bedrijf ingeschakeld.

In het verslagjaar zijn steeds meer werkzaamheden geautomatiseerd. Zo worden alle gegevens over bezwaar- en beroepschriften inmiddels in het Faunafonds 2000 systeem ingevoerd en wordt de berekening van het eigen risico op een geautomatiseerde wijze uitgevoerd.

In 2006 heeft zich geen uitval van betekenis voor gedaan met het Faunafonds 2000 systeem.

Voor wat betreft de overige automatisering maakt het secretariaat gebruik van de standaard die op elke LNV vestiging wordt geboden. De ondersteuning hierbij komt van Dictu.

4.4. Communicatie

Het Faunafonds wil een transparante pro-actieve en maatschappijbewuste organisatie zijn en besteedt daarom ook veel aandacht aan de communicatieve invulling van de taken van het fonds. Als voorbeeld kan in de eerste plaats worden genoemd de website van het fonds, waarover in hoofdstuk drie al verslag is gedaan.

4.5. Aanbesteding faunaschade taxaties 2007 – 2011

Eén van de taken van het Faunafonds is het in daarvoor in aanmerking komende gevallen op verzoek verlenen van een tegemoetkoming in de schade die dieren behorende tot beschermde inheemse soorten hebben veroorzaakt aan bedrijfsmatig geteelde landbouwgewassen of bedrijfsmatig gehouden landbouwhuisdieren. Voor het vaststellen van deze schade heeft het Faunafonds overeenkomsten afgesloten met een viertal taxatiebureaus. De overeenkomsten met deze taxatiebureaus zijn op april 2002 ingegaan en lopen per 31 maart 2007 af. Om ook na deze periode taxaties te laten verrichten dient het Faunafonds nieuwe overeenkomsten af te sluiten. Daar continuïteit van de taxaties in het belang van zowel grondgebruiker als Faunafonds is, richt het Faunafonds zich hierbij op meerjarige overeenkomsten. Een bijkomstigheid hiervan is dat de geraamde waarde van de uitvoering van de schadetaxaties boven de, in Europese regelgeving vastgestelde, drem-

pelwaarde (€ 211.000,-) ligt, waardoor een Europese aanbesteding gedaan dient te worden. Volgens dezelfde Europese regelgeving mag een overeenkomst een looptijd van maximaal vier jaar hebben

In verband met de aard van de aanbestedingsopdracht verloopt de aanbesteding volgens de 'niet-openbare procedure'. Bij een niet-openbare procedure vindt na openbaarmaking van de aanbestedingsopdracht, eerst een selectie plaats van de bedrijven (aanbieder) die een aanvraag tot deelneming hebben gedaan. Hieruit worden vervolgens aan de hand van vooraf opgestelde selectiecriteria minimaal vijf organisaties geselecteerd, die worden uitgenodigd tot het doen van een inschrijving (voor de gunningsfase). Aan de hand van een bestek met specifiekere informatie over de aanbestedingsopdracht wordt een offerte (aanbieding) uitgebracht. Het Faunafonds dient hierbij uiteindelijk te beslissen welk(e) taxatiebureau(s) de beste prijs-kwaliteitverhouding offeren.

Op vrijdag 3 november 2006 is de aankondiging van de aanbestedingsopdracht verstuurd en is het selectiedocument geplaatst op de website van het Faunafonds. Hiermede was de officiële start van de aanbestedingsprocedure was een feit. In maart 2007 hoopt het Faunafonds de aanbesteding te hebben afgerond, zodat per 1 april de schadetaxaties op basis van de nieuwe overeenkomsten voortgezet kunnen worden.

5 Sociaal Jaarverslag

5.1. Personeel

In hoofdstuk 4 is ingegaan op het secretariaat van het Faunafonds als organisatieonderdeel. Hier zal daarom worden ingegaan op personeelszaken.

Het aantal medewerkers dat eind 2006 voor het secretariaat van het Faunafonds werkzaam was bedroeg in totaal 14 (6 vrouwen en 8 mannen) waarvan drie medewerkers via de projectorganisatie voor de ganzenopvangovereenkomsten.

Eén keer per jaar wordt met alle medewerkers een ontwikkelingsgesprek gevoerd.

Per 17 mei 2006 is de nieuwe consulent faunazaken voor de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Flevoland in dienst getreden. Dat heeft een herindeling van de werkgebieden van de consultants tot gevolg gehad. De consulent voor Noord-Nederland treedt namens het Faunafonds op in de provincies Groningen, Friesland en Drenthe. De consulent Oost werkt in de provincies Overijssel, Gelderland en Utrecht. De consulent Zuid in Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.

5.2. Arbeidsomstandigheden

Het secretariaat van het Faunafonds is gehuisvest in het BurgRaadtgebouw in Dordrecht. Dit betreft een verzamelkantoorpand waarin behalve het Faunafonds ook de Dienst Regelingen Zuid-West, de editie van het Algemeen Dagblad/Dordtenaar en een ingenieursbureau, alsmede een tweetal gerechtsdeurwaardersbureaus zijn gehuisvest. Gemiddeld bevinden zich per dag 250-300 personen in het pand. Het pand is een modern kantoorpand dat is gelegen tegenover het NS station Dordrecht. De bereikbaarheid met openbaar vervoer is uitstekend. Aan de zij- en achterkant van het pand zijn voldoende parkeerplaatsen beschikbaar.

5.3. Bedrijfshulpverlening

In het pand is een bedrijfshulpverleningsorganisatie opgezet. Binnen die organisatie zijn ontruimers, bedrijfshulpverleners en EHBO'ers actief. De secretaris van het Faunafonds is ploegleider voor de EHBO'ers in het pand. Wekelijks hebben in beginsel twee EHBO'ers

piketdienst. In geval zich een calamiteit voordoet worden deze EHBO'ers door de medewerker van de receptiebalie per portofoon opgeroepen zich naar de locatie van het incident te begeven. De EHBO'ers ter plaatse beoordelen de situatie en schakelen eventuele hulpdiensten in. In 2005 is al een groot verloop onder met name de EHBO'ers ontstaan. Thans zijn binnen het EHBOteam vijf personen met een EHBO diploma beschikbaar. Inmiddels hebben zich twee nieuwe kandidaten aangemeld die medio 2007 de basisopleiding zullen gaan volgen. In november 2006 is in het pand een algehele ontruimings-oefening gehouden, die in beginsel goed is verlopen. Binnen tien minuten nadat het alarm was gegeven was het hele pand ontruimd. Het verdient nog aandacht de bewoners van het pand naar de juiste opvanglocatie te dirigeren.

5.4. Ondernemingsraad

Het Faunafonds kent gelet op de omvang van het secretariaat geen eigen ondernemingsraad maar maakt deel uit van de ondernemingsraad van de Directie Natuur. De medewerkers van het Faunafonds worden in de ondernemingsraad vertegenwoordigd door mevrouw Van Leeuwen, administratief medewerker bij het secretariaat van het Faunafonds.

5.5. Personeelsvereniging MELADO

Zeven medewerkers van het secretariaat van het Faunafonds zijn lid van de Personeelsvereniging MELADO. Dit is de personeelsvereniging van de medewerkers van de Dienst Regelingen die in Dordrecht werkzaam zijn. Regelmatig houdt deze personeelsvereniging festiviteiten die ook door de medewerkers van het secretariaat, die lid zijn worden bijgewoond.

6 Jaarrekening en accountantsverklaring

6.1 BALANS PER 31 DECEMBER 2006 (na resultaatbestemming)

ACTIVA	31 december		31 december	
	2006		2005	
	€	€	€	€
<i>VLOTTENDE ACTIVA</i>				
Vorderingen	-		1.168.031	
Liquide middelen	<u>1.682.849</u>		<u>92.294</u>	
		<u>1.682.849</u>		<u>1.260.325</u>
<i>PASSIVA</i>				
BESTEMMINGSFONDS		938.312		1.260.325
KORTLOPENDE SCHULDEN		<u>744.537</u>		<u>-</u>
		<u>1.682.849</u>		<u>1.260.325</u>

6.2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER HET JAAR 2006

BATEN	Werkelijk 2006 €	Begroting 2006 ¹ €	Werkelijk 2005 €	LASTEN	Werkelijk 2006 €	Begroting 2006 ¹ €	Werkelijk 2005 €
<i>Wettelijke taken</i>				<i>Wettelijke taken</i>			
Bijdragen LNV en provincies tegemoetkomingen schade beschermde inheemse diersoorten	5.268.373	5.702.661	7.714.113	Tegemoetkoming schade beschermde inheemse diersoorten	5.324.954	5.812.661	7.728.278
Heffing aanvragers	-	100.000	-	Onderzoek, voorlichting en opleiding	834.878	510.000	384.325
Bijdragen LNV onderzoek, voorlichting en opleiding	512.865	510.000	510.930	Bestuur	80.538	50.000	63.848
Bijdrage LNV overige bestuurskosten	80.538	50.000	63.848	Secretariaat	230.792	193.000	127.628
Bijdrage LNV secretariaatkosten	230.792	193.000	127.628	Kosten derden (taxateurs)	1.391.463	1.000.000	1.421.802
Bijdrage LNV kosten derden	1.391.463	1.000.000	1.421.802				
Financiële baten	56.581	10.000	14.165				
	<u>7.540.612</u>	<u>7.565.661</u>	<u>9.852.486</u>		<u>7.862.625</u>	<u>7.565.661</u>	<u>9.725.881</u>
<i>Oprachten derden</i>				<i>Oprachten derden</i>			
Bijdrage LNV preventie schade beschermde dieren (rasters)	212.439	230.000	215.050	Preventie schade beschermde dieren	212.439	230.000	215.050
Bijdrage LNV gedoogovereenkomsten (dassen en herten)	383.535	385.000	350.948	Gedoogovereenkomsten (dassen en herten)	383.535	385.000	350.948
Bijdrage LNV ganzen opvangovereenkomsten	967.747	857.000	3.075.953	Ganzen opvangovereenkomsten V_Gans	967.747	857.000	3.075.953
Bijdrage LNV V_Gans	9.732.380	10.334.500	142.128		9.732.380	10.334.500	142.128
	<u>11.296.101</u>	<u>11.806.500</u>	<u>3.784.079</u>		<u>11.296.101</u>	<u>11.806.500</u>	<u>3.784.079</u>
Totale baten	<u><u>18.836.713</u></u>	<u><u>19.372.161</u></u>	<u><u>13.636.565</u></u>	Totale lasten	<u><u>19.158.726</u></u>	<u><u>19.372.161</u></u>	<u><u>13.509.960</u></u>
				Totale baten	<u>18.836.713</u>	<u>19.372.161</u>	<u>13.636.565</u>
				Totale lasten	<u>19.158.726</u>	<u>19.372.161</u>	<u>13.509.960</u>
				RESULTAAT	<u>(322.013)</u>	<u>-</u>	<u>126.605</u>
				<i>Resultaatbestemming</i>			
				Bijdragen LNV onderzoek, voorlichting en opleiding	512.865		510.930
				Kosten onderzoek, voorlichting en opleiding	(834.878)		(384.325)
				Onttrekking respectievelijk toevoeging aan het bestemmingsfonds	(322.013)		126.605

¹ Het Ministerie van LNV heeft de begroting goedgekeurd per brief d.d. 12 januari 2006, kenmerk DN.2005/4190 en aangepast per brief d.d. 31 oktober 2006, kenmerk DN.2006/3262. De begroting van de projectkosten V_Gans heeft het Ministerie van LNV goedgekeurd per brief d.d. 15 maart 2006, kenmerk DN.2006/1077 en aangepast per brief d.d. 6 november 2006, kenmerk DN.2006/3333.

6.3 GRONDSLAGEN VOOR DE FINANCIËLE VERSLAGGEVING

ALGEMEEN

Wettelijke taken

- De wettelijk taken van het Faunafonds betreffen:
- het bevorderen van maatregelen ter voorkoming en bestrijding van schade door dieren;
- het in de daarvoor in aanmerking komende gevallen verlenen van tegemoetkomingen in geleden schade, aangeroepen door dieren behorende tot beschermde inheemse diersoorten;
- gedeputeerde staten van de provincies van advies te dienen over de uitvoering van aan hen bij wet opgedragen taken;
- De Minister van LNV van advies te dienen bij het ontwerp van algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen.

Financiering

De lasten van het Faunafonds worden door de Minister van LNV gefinancierd tot ten hoogste de door het Ministerie goedgekeurde begroting (zoals opgenomen op pagina 26), verminderd met ontvangen financiering van derden, met uitzondering van betaalde tegemoetkomingen en gerelateerde taxatiekosten wegens schade door beschermde inheemse diersoorten en de projectkosten V_Gans, waarvoor een open eind regeling geldt. Tegemoetkomingen worden doorbelast aan provincies indien en voor zover deze toerekenbaar zijn aan het provinciale ontheffingsbeleid.

Stelselwijzigingen

In overleg met het Ministerie van LNV is besloten in afwijking van voorgaande jaren de bijdragen van de provincies op kasbasis en de kosten van onderzoek, voorlichting en opleiding op basis van het baten en lastenstelsel te verantwoorden. Om die reden zijn de vergelijkende cijfers in deze jaarrekening als volgt aangepast:

() = passief / bate	Jaarrekening 2005	Aanpassing cijfers	Vergelijkende cijfers jaarrekening 2006
	€	€	€
Balans			
Provincies, te vorderen doorbelaste tegemoetkomingen inzake 2003	205.781	(205.781)	-
Ministerie van LNV, te vorderen subsidie Bestemmingsfonds	962.250 (1.260.325)	205.781	1.168.031 (1.260.325)
	<u>(92.294)</u>	<u>-</u>	<u>(92.294)</u>

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Algemeen

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij in de onderstaande toelichting anders is vermeld.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde, waar nodig onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid. De voorziening wordt bepaald op grond van een individuele beoordeling van de openstaande vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van het Faunafonds.

GRONDSLAGEN VOOR DE BEPALING VAN BATEN EN LASTEN

Lasten

Lasten worden aan het verslagjaar toegerekend voor zover zij tot betalingen in dat verslagjaar hebben geleid, met uitzondering van de kosten van onderzoek, voorlichting en opleiding die aan het verslagjaar worden toegerekend op basis van het baten en lasten stelsel.

Baten

Baten worden aan het verslagjaar toegerekend naar gelang de gerelateerde subsidiabele lasten aan het verslagjaar zijn toegerekend, met inachtneming van het onder "Financiering" en "Stelselwijzigingen" op pagina 27 bepaalde, met uitzondering van de te ontvangen bijdragen LNV onderzoek, voorlichting en opleiding, welke aan het verslagjaar zijn toegerekend op basis van het aantal uitgegeven jachtakten.

6.4 TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2006

ACTIVA

VLOTTENDE ACTIVA

Vorderingen	31 december 2006 €	31 december 2005 €
Ministerie van LNV, te vorderen subsidie	-	1.168.031
	-	1.168.031

Het verloop en de samenstelling van deze post is als volgt te specificeren:

Boekjaar	Totale baten volgens jaarrekening boekjaar	Af: financiële baten volgens jaarre- kening boekjaar	Af: ontvangen inzake kooikers- en val- keniers-akten in boekjaar	Af: ontvangen van provincies in boekjaar	Af: ontvangen voor- schotten van Ministerie van LNV in boekjaar	Saldo te vorderen/ betalen LNV per 31 december 2005	Af: ontvangen van Ministerie LNV in 2006 inzake afrekening voor- gaande jaren	Saldo te vorderen/ betalen LNV per 31 december 2006
	€	€	€	€	€	€	€	€
2002	2.030.593	(1.133)	(3.672)	-	(2.000.000)	25.788	(26.921)	(1.133)
2003	11.803.036	(6.302)	(10.323)	-	(13.124.785)	(1.338.374)	1.332.072	(6.302)
2004	9.850.655	(13.040)	(6.705)	(838)	(8.031.000)	1.799.072	(1.799.910)	(838)
2005	13.636.565	(14.165)	-	(17.355)	(12.923.500)	681.545	(698.901)	(17.356)
2006	18.836.713	(56.581)	(6.930)	(29.049)	(19.228.061)	-	-	(483.908)
						1.168.031	(1.193.660)	(509.537)

Per 31 december 2006 is per saldo te veel ontvangen van het Ministerie van LNV. De schuld ten bedrage van € 509.537, waarin begrepen een vordering op de Dienst Regelingen voor een bedrag van € 8.865 inzake kooikers- en valkeniersakten met betrekking tot boekjaar 2006, is gepresenteerd onder de kortlopende schulden.

Liquide middelen	31 december 2006 €	31 december 2005 €
ABN AMRO Bank N.V., ondernemersrekening I	915.206	25.211
ABN AMRO Bank N.V., ondernemersrekening II	755.520	63.970
ABN AMRO Bank N.V., ondernemersdeposito I	8.973	-
ABN AMRO Bank N.V., ondernemersdeposito II	3.150	3.113
	<u>1.682.849</u>	<u>92.294</u>

Het saldo van ondernemersrekening I en het ondernemersdeposito staat ter vrije beschikking van het Faunafonds. Ten aanzien van ondernemersrekening II beschikt het Faunafonds niet over betalingsbevoegdheden; deze zijn toegekend aan de Dienst Regelingen van het Ministerie van LNV. Conform het met de Secretaris-Generaal van het Ministerie van LNV gesloten Aansturingsarrangement is het saldo van ondernemersdeposito II per 1 februari 2007 teruggestort naar het Ministerie van LNV.

PASSIVA

BESTEMMINGSFONDS

	2006 €	2005 €
Saldo per 1 januari 2006	1.260.325	1.133.720
Bijdragen LNV onderzoek, voorlichting en opleiding	512.865	510.930
Kosten van onderzoek, voorlichting en opleiding	(834.878)	(384.325)
Saldo per 31 december	<u>938.312</u>	<u>1.260.325</u>

De bijdragen LNV onderzoek, voorlichting en opleiding hebben voor een bedrag van € 504.000 (2005: idem) betrekking op jachtakten en voor een bedrag van € 8.865 (2005: € 6.930) op kooikers- en valkeniersakten. Ook in 2007 zal evenals in 2006 een bedrag van € 235.000 worden besteed ten behoeve van monitoring en evaluatie ganzen.

Tenslotte heeft het bestuur besloten dat in 2006 ten laste van de Bestemmingsfonds voor de periode van 2 jaar een coördinator onderzoek (aanvankelijk 0,5 later verhoogd naar 0,6 fte) zal worden aangetrokken.

KORTLOPENDE SCHULDEN

	31 december 2006 €	31 december 2005 €
Ministerie van LNV, te veel ontvangen subsidie	509.537	-
Te betalen kosten van onderzoek, voorlichting en opleiding	235.000	-
Saldo per 31 december	<u>744.537</u>	<u>-</u>

Voor een toelichting op de schuld aan het Ministerie van LNV wordt verwezen naar de toelichting op de vorderingen. De te betalen kosten van onderzoek, voorlichting en ontwikkeling betreffen voor het boekjaar 2006 toegezegde bijdragen in onderzoekskosten, die in 2007 zijn betaald.

6.5 NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN

Ganzen opvangovereenkomsten

Op verzoek van de Minister van LNV heeft het Faunafonds voor het seizoen 2005/2006 voor 53.219 ha eenjarige ganzenopvang overeenkomsten afgesloten. Voor het seizoen 2006/2007 is afgesproken dat of wel éénjarige overeenkomsten dan wel zesjarige SAN ganzenopvangovereenkomsten worden afgesloten via de Dienst Regelingen. Het Faunafonds zal voor deze overeenkomsten de taxatie van de schade die de ganzen hebben veroorzaakt verzorgen. De daarmee gepaard gaande kosten bedragen ca. € 700.000.

Voor de opvang van rotganzen en taigarietganzen zijn met drie agrarische natuurverenigingen op de Waddeneilanden en twee individuele grondgebruiker opvangovereenkomsten afgesloten ingaande 1 oktober 2006 voor het seizoen 2006/2007. De resterende verplichtingen per 31 december 2006 bedragen circa € 920.000.

Voorts zijn op verzoek van de Minister van LNV met een tiental agrarische ondernemers in Westelijk Noord-Brabant en in Zeeuws-Vlaanderen in het kader van de pilot Experimentele ganzenpakketten op zware klei opvangovereenkomsten voor ganzen afgesloten. De resterende verplichtingen per 31 december 2006 bedragen ca. € 52.000.

Dassen gedoogovereenkomsten

Het Faunafonds heeft per 1 januari 2006 met individuele grondgebruikers gedoogovereenkomsten afgesloten tot 31 december 2010. De resterende verplichtingen per balansdatum bedragen circa € 930.000.

Edelherten gedoogovereenkomsten

Met een dertigtal individuele grondgebruikers op de Veluwe zijn gedoogovereenkomsten voor edelherten afgesproken. De overeenkomst geldt in beginsel voor vijf jaar. Jaarlijks wordt nadat de eigen verklaring is overgelegd, de gedoogvergoeding uitgekeerd. De resterende verplichtingen per 31 december 2006 bedragen circa € 51.000.

Tegemoetkomingen schade beschermde inheemse diersoorten en taxatiekosten

Aangezien tegemoetkomingen en taxatiekosten in de jaarrekening verwerkt worden voor zover betaling heeft plaatsgevonden, is de verplichting inzake schademeldingen en taxaties die hun oorsprong hebben voor 31 december 2006 niet in de balans opgenomen. Voorts is sprake van nog niet afgewikkelde bezwaarschriften en enkele beroepsprocedures. Hoewel het belang van deze verplichtingen aanzienlijk is, is kwantificering van de verplichtingen niet mogelijk.

6.6 TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER HET JAAR 2006

BATEN

Bijdragen LNV en provincies

De Minister van LNV heeft op 12 januari 2006 de begroting 2006 goedgekeurd en op 31 oktober 2006 naar boven bijgesteld in verband met de omvang van de tegemoetkomingen schade. Aangezien het Faunafonds een openeind-regeling kent voor wat betreft de tegemoetkomingen en de projectkosten V_Gans, zijn de totale lasten en de financiële baten dusdanig verwerkt, dat deze gedekt worden door de bijdrage LNV.

Heffing aanvragers

In de begroting is een te ontvangen bedrag begrepen van € 100.000 ter zake van behandelkosten. Alvorens het Faunafonds een bedrag voor behandelkosten kan heffen is een wijziging van de Flora- en faunawet nodig en dient het bedrag bij Ministeriële Regeling te worden vastgesteld. De wijziging van de wet heeft inmiddels plaats gevonden. De bij Ministeriële Regeling vast te stellen hoogte van het behandelbedrag is in 2007 voorzien.

Financiële baten

Betreft de bijgeschreven rentevergoeding op de tegoeden bij de ABN AMRO Bank N.V.

LASTEN**WETTELIJKE TAKEN****Tegemoetkomingen schade beschermde inheemse diersoorten**

De betaalde tegemoetkomingen in 2006 zijn als volgt te specificeren:

	Werkelijk 2006 €	Begroting 2006 €	Werkelijk 2005 €
Schade wildsoorten	28.521		80.801
Schade ganzen	3.027.003		3.912.658
Schade zwanen	80.195		113.486
Schade watervogels	559.479		627.303
Schade zangvogels	594.142		306.398
Schade kraaiachtigen	101.467		213.103
Schade overige vogels	1.324		14.047
Schade zoogdieren	932.823		2.460.482
	<u>5.324.954</u>	<u>5.812.661</u>	<u>7.728.278</u>

Toelichting:

De tegemoetkomingen in de schade door wildsoorten en overwinterende ganzen en smienten zijn afgenomen. Opvallend is dat de tegemoetkoming voor hazenschade slechts 10% bedraagt van het bedrag dat in 2005 aan tegemoetkomingen voor deze diersoort is uitgekeerd. Een reden daarvoor is niet direct aan te geven. Het totale bedrag aan overige bejaagbare soorten is nagenoeg gelijk gebleven. De reden dat de tegemoetkomingen voor schade door overwinterende ganzen en smienten is afgenomen is, dat een deel van de grondgebruikers die in het verleden de ganzenschade via een Verzoekschrift Faunaschade bij het Faunafonds meldden, thans een opvangovereenkomst voor overwinterende ganzen en smienten hebben afgesloten in het kader van V_Gans. Voorts valt de aanzienlijke toename in de tegemoetkomingen van schade die zangvogels hebben veroorzaakt op. De oorzaak hiervan is gelegen in het feit dat zangvogels in toenemende mate schade veroorzaken in fruit. Onduidelijk is waardoor die toename van de schade kan worden verklaard. Het bestuur heeft daarom besloten een forse extra onderzoeksinzet te plegen teneinde over dit fenomeen helderheid te krijgen.

Ten aanzien van de tegemoetkomingen in de schade door zoogdieren kan worden vermeld dat deze sterk is afgenomen. In het bedrag dat voor in 2005 is uitbetaald is een bedrag opgenomen van € 2,3 miljoen in verband met de schade door veldmuizen. In 2006 is aanzienlijke schade aan fruitbomen veroorzaakt door woelratten. Daarnaast moet worden vermeld dat ook de schade die edelherten aanrichten aanzienlijk is toegenomen. Voor een uitgebreidere toelichting op de tegemoetkomingen in de schade wordt verwezen naar hoofdstuk 3.1 van het jaarverslag.

Voor tegemoetkomingen geldt een openeind regeling; de kosten zijn moeilijk te begroten, omdat incidenten niet te voorzien zijn.

Onderzoek, voorlichting en opleiding	Werkelijk 2006 €	Begroting 2006 €	Werkelijk 2005 €
Roekenproject Zuid-Oost Drenthe	9.400		18.000
Automatiseringskosten	32.641		43.113
Onderzoekskosten	792.837		323.212
	<u>834.878</u>	<u>510.000</u>	<u>384.325</u>

In de onderzoekskosten is een bedrag ad € 400.000 opgenomen voor de bekostiging van een AIO-plaats (4 jaar) bij de bijzondere leerstoel Faunabeheer aan de Wageningen Universiteit. Voorts is daarin een bedrag opgenomen van € 235.000 voor onderzoek in het kader van het monitoringsprogramma Beleidskader Faunabeheer.

De overschrijding van de begroting wordt gedekt door een onttrekking uit het bestemmingsfonds.

Bestuur	Werkelijk 2006 €	Begroting 2006 €	Werkelijk 2005 €
Bestuurs - en accountantskosten	24.831		15.021
Advieskosten inzake nieuw controleprotocol	10.864		-
Vergaderkosten	2.980		5.055
Vacatiekosten	25.777		21.470
Reiskosten bestuursleden	7.794		6.677
Symposia	8.292		15.625
	<u>80.538</u>	<u>50.000</u>	<u>63.848</u>

De overschrijding van deze post wordt veroorzaakt door de instelling van een tweetal subcommissies, te weten: de Auditcommissie en de Commissie Onderzoek. Voor het bijwonen van bestuursvergaderingen en vergaderingen van deze commissies ontvangen de leden de vacatiegeldvergoeding en compensatie van reiskosten. Ten behoeve van de eenjarige V_Gans overeenkomsten is een begeleidingscommissie ingesteld waarvan een bestuurslid voorzitter is; de gerelateerde kosten zijn toerekenbaar aan het V_Gans-project.

Secretariaat	Werkelijk 2006 €	Begroting 2006 €	Werkelijk 2005 €
Software "Faunafonds 2000"	29.273		36.558
Huur- en servicekosten (doorbelasting LNV)	49.359		34.596
Uitzendkrachten	46.901		-
Inhuur medewerker Dienst Regelingen ten behoeve van zienswijze bezwaarschrift	17.144		-
Notaris-, advocaat- en proceskosten	20.435		2.147
Bureaunkosten	67.680		54.327
	<u>230.792</u>	<u>193.000</u>	<u>127.628</u>

De overschrijding is onder andere het gevolg van de inzet van medewerkers van Dienst Regelingen ten behoeve van het schrijven van zienswijzen op de bezwaarschriften, hogere kosten terzake van rechtsbijstand in civiele procedures en hogere bureaunkosten. In de bureaunkosten zijn doorbelaste kosten door het Ministerie van LNV begrepen voor een bedrag van € 26.725 inzake geleverde ICT diensten.

Kosten derden	Werkelijk 2006 €	Begroting 2006 €	Werkelijk 2005 €
Taxatiekosten	<u>1.391.463</u>	<u>1.000.000</u>	<u>1.421.802</u>

De toename van de taxatiekosten kent een tweetal oorzaken. In de eerste plaats zijn de taxaties van de woelrattenschade op uurtarief afgerekend en deze taxaties zijn bijzonder arbeidsintensief geweest. Voorts wordt de schadecomponent in de ganzenopvang-overeenkomsten op bedrijfsniveau vastgesteld, waardoor het aantal taxaties ten opzichte van 2005 is toegenomen.

OPDRACHTEN DERDEN

Preventie schade beschermde dieren	Werkelijk 2006 €	Begroting 2006 €	Werkelijk 2005 €
Rotganzen verjaging Texel	20.748		22.165
Rasters	186.323		187.356
Overige maatregelen	5.368		5.529
	<u>212.439</u>	<u>230.000</u>	<u>215.050</u>

Gedoogovereenkomsten (dassen en herten)	Werkelijk 2006 €	Begroting 2006 €	Werkelijk 2005 €
Opvang dassen	332.450		329.049
Opvang edelherten	51.085		21.899
	<u>383.535</u>	<u>385.000</u>	<u>350.948</u>

Ganzen opvangovereenkomsten	Werkelijk 2006 €	Begroting 2006 €	Werkelijk 2005 €
Opvang ganzen	-		3.070.739
Opvang ganzen individueel	17.880		
Project ganzen op de klei	32.269		5.214
Beheersvergoeding en schade ganzen op de wadden	917.598		-
	<u>967.747</u>	<u>857.000</u>	<u>3.075.953</u>

Door de gewijzigde systematiek bij de ganzenopvang Schiermonnikoog (overgang naar SAN-systematiek) heeft hier een overschrijding plaats gevonden van € 60.000. Deze SAN-systematiek is in 2006 ook toegepast op Terschelling en Ameland en op de twee individuele overeenkomsten.

V_Gans	Werkelijk 2006 €	Begroting 2006 €	Werkelijk 2005 €
Projectkosten	255.006		97.498
Programmeerkosten	17.390		10.041
Automatiseringskosten	44.508		4.155
Taxatiekosten	645.906		30.434
Kaarten V_Gans	14.840		-
Uitzendkrachten	44.742		-
Kantoorbenodigdheden	2.658		-
Detacheringkosten	33.133		-
Beheersvergoedingen	5.538.085		-
Organisatiekosten	320.226		-
Schade diersoorten	2.815.886		-
	<u>9.732.380</u>	<u>10.334.500</u>	<u>142.128</u>

Toelichting:

Voor het winterseizoen 2006/2007 heeft het Faunafonds op verzoek van de Minister van LNV voor ca. 53.219 ha overeenkomsten voor het opvangen van overwinterende kol- en grauwe ganzen afgesloten. De aanvragen voor het aangaan van de overeenkomsten werden via de agrarische natuurverenigingen ingediend. Een projectgroep bestaande uit medewerkers van

de Dienst Regelingen heeft onder verantwoordelijkheid van het bestuur de aanvragen beoordeeld. De schadecomponent is door taxateurs in opdracht van het Faunafonds op bedrijfsniveau vastgesteld. Per overeenkomst is een vaste beheerskostencomponent alsmede een variabele schadecomponent berekend en toegekend. De kosten die de agrarische natuurverenigingen hebben gemaakt voor het organiseren en het aanvragen van de opvangovereenkomsten voor de leden, zijn via een vergoeding organisatiekosten gecompenseerd.

In deze kosten zijn doorbelaste kosten door het Ministerie van LNV voor een bedrag van € 53.755 begrepen inzake een onderzoek naar de mogelijkheden tot implementatie van een Geografisch Informatie Systeem (GIS) binnen de Faunafondsadministratie.

Aan het bestuur van het Faunafonds

6.7 ACCOUNTANTSVERKLARING

Opdracht

Wij hebben de in dit verslag op pagina 25 tot en met 35 opgenomen jaarrekening 2006 van het Faunafonds te Dordrecht bestaande uit de balans per 31 december 2006 en de staat van baten en lasten over 2006 met de toelichting gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het Bestuur

Het Bestuur van het Faunafonds is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met de Flora- en Faunawet. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle als bedoeld in artikel 91, eerste lid van de Flora- en Faunawet. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Daarnaast hebben wij onze controle verricht in overeenstemming met de aanwijzingen zoals omschreven in het controleprotocol met kenmerk DN.2006/2915.

Het Ministerie van LNV heeft in het controleprotocol met kenmerk DN.2006/2915 de invulling van het begrip rechtmatigheid gedefinieerd. Hiermee ligt vast wat wordt bedoeld met de in de oordeelsparagraaf opgenomen zinsnede 'de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, de Regeling vaststelling beleidsregels schadevergoeding Faunafonds, het Bestuursreglement Faunafonds en de Mandaatregeling Faunafonds'.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de

accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van het Faunafonds. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bestuur van de entiteit heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een zodanig inzicht in de grootte en de samenstelling van de activa en passiva van het Faunafonds per 31 december 2006 en van het resultaat over 2006 als in de gegeven omstandigheden is vereist, in overeenstemming met de grondslagen voor waardering van activa en passiva en de methoden van resultaatbepaling, zoals uiteengezet op pagina's 27 en 28 van de jaarrekening.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening opgenomen uitgaven 2006 inzake wettelijke taken tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, de Regeling vaststelling beleidsregels schadevergoeding Faunafonds, laatstelijk gewijzigd op 1 december 2005, het Bestuursreglement Faunafonds en de Mandaatregeling Faunafonds, zoals omschreven in het controleprotocol met kenmerk DN.2006/2915 en de interpretatie daarvan, zoals overeengekomen met de Directie Natuur (LNV).

Toelichting

Aangezien het controleprotocol met kenmerk DN.2006/2915 van toepassing is met ingang van 2006 heeft ons oordeel inzake rechtmatigheid uitsluitend betrekking op de uitgaven 2006 inzake wettelijke taken en niet op de als vergelijkende cijfers opgenomen uitgaven 2005 inzake wettelijke taken.

Rotterdam, 23 april 2007

Berk, Accountants en Belastingadviseurs

Drs. D.J. Han
Registeraccountant

Bijlage 1:

Samenstelling Bestuur en secretariaat Faunafonds in 2005:

Bestuur:

Het bestuur van het Faunafonds is met ingang van 1 juli 1999 voor de periode van vier jaar benoemd. Bij beschikking van 30 januari 2004 zijn de volgende personen (wederom) benoemd voor een periode van vier jaar ingaande 1 juli 2003.

Leden:

J.S. Huys (voorzitter),
G.H.M. Alferink,
ir. A.W.J. Bosman,
mevr. drs. A. Hazekamp (per 1 november 2006 is voor benoeming voorgedragen de heer mr. C.W. Ripmeester)
B.J.A. Hakvoort,
H.J. Slijkhuis,
ir. R.F. de Vries,
J.H.M. Schellekens
dr. R.P.B. Foppen

De leden ontvangen een vergoeding van € 190 per bezochte vergadering plus de reiskosten. De voorzitter ontvangt € 254 per bezochte vergadering plus reiskosten per bezochte vergadering. Daarnaast kan hij de extra bijeenkomsten en overleggen, die hij voor zijn functie bezoekt, tegen hetzelfde bedrag in rekening brengen

Adviseur namens de provincies:

ir. S. Middelkamp

Adviseur namens Landbouw, Natuurbeheer en Visserij:

Ir. J.H. Bakker

Secretaris:

mr. ing. H. Revoort

Coördinator Faunazaken:

H.G. Engberink

Notulist:

mevr. mr. E.B. Sonnema

Bijlage 2:

Samenstelling secretariaat 2006

Secretaris Faunafonds:

mr ing H. Revoort

Coördinator Faunazaken:

H.G. Engberink

Beleidsmedewerker Juridische Zaken:

mevr. mr E.B. Sonnema

Coördinator Onderzoek:

drs. T. van der Have

Beleidsmedewerker Faunazaken:

M. Westebring

Chef de bureau:

Mevr. J. Roozendaal
(vanaf 1 september 2006)

Medewerker Financiën:

mevr. L. Van Helden

Administratief medewerker:

mevr. S. Friggen
(tot 1 februari 2006)
mevr. V. van Helvoort
(uitz. tot 1 juni 2006))
mevr. ir. M. van Leeuwen
mevr. K. Stotijn
mevr. J. Apelian (uitz.)

Secretaresse:

mevr. A. van der Have- de Bruin

Consulenten faunazaken:

Consulent Noord-Nederland:

A. Klaver

Consulent Oost-Nederland:

J.A. van Baarsen

Consulent West-Nederland:

K. Maasbach

Consulent Zuid-Nederland:

W.A.P. Remijnse

Projectteam V_Gans:

Projectleider:

ing. G. Dommerholt

Projectmedewerkers:

ing. Q.N.G. Heinsbroek
ing. B. Hendrikkx
ing. K. Vernes
ing. A. Rijpert

Faunafonds

Burgemeester de Raadsingel 59

Postbus 888

3300 AW Dordrecht

Telefoon 078 - 63 95 375

Fax 078 - 63 95 377

e-mail info@faunafonds.nl

www.faunafonds.nl

